

De herziene Conventie van Genève

(6 Juli 1906)

voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken,
zich bevindende bij de legers te velde

DOOR

W. PETTER.

INLEIDING.

„... les nations doivent se faire dans la guerre le moins de mal qu'il est possible sans nuire à leurs propres intérêts”.

MONTESQUIEU, „Esprit des lois”, Livre I, Chap. III.

Te recht hebben RENÉ BAZIN en de Markies DE VOGNÉ 1) er den nadruk op gelegd, aan welk gevaar de volkeren zich in den oorlog bloot stellen, wanneer zij zich in tijden van vrede onvoldoende voor den oorlog hadden voorbereid, en hoe onverantwoordelijk en onverdedigbaar die Staten handelen, wanneer zij: „...compter sur la seule efficacité de l'économie politique, des échanges, des traités de commerce et des appétits matériels, soigneusement réglémentés.”

Ondanks de verlokkelijke theorieën, de mooie woorden en heerlijke droomen van utopisten en vredesapostelen, blijven de meeste volken van de waarheid overtuigd, dat de oorlog onafscheidelijk verbonden is aan de menschheid en aan de wereldorde en dat de eenige waarborg voor den vrede bestaat in eene voortgezette, zich ontwikkelende, krachtige voorbereiding tot den oorlog.

Een van zin schijnen echter tegenwoordig allen te zijn in

1) *Bulletin mensuel de la société de secours aux blessés militaires*, Juin 1904 p. 12 et 8.

de meening, dat de oorlog niet alleen moet zijn de groote school voor initiatief en voor uiterste krachtsinspanning, maar ook die voor sociale deugden en voor zelfopoffering, — in dezen zin namelijk, dat de militaire en de civiele elementen moeten samenwerken, niet om de vernietigingen *in* den oorlog te vergrooten, doch om *de gevolgen van* den oorlog te temperen, de rampen *in* en *na* den oorlog te verzachten 1).

Eenestrooming, wier beloop bepaald wordt door de toenemende beschaving, is dan ook te onderkennen, om te midden van de ontketening der hartstochten, de plichten van de humaniteit meer tot hun recht te doen komen, meer bepaald om de hulp aan de slachtoffers van den oorlog meer werkdadig te doen zijn. Verre van, volgens de meening van MONTAIGNE, in ziekelijkheid te ontaarden, wordt het medelijden steeds meer een drijfveer voor de menschelijke daden 2) en juist het streven en het groote voordeel van de conferentiën en van de internationale conventie, welke wij hier behandelen, is om tegenover het ingewortelde egoïsme, het menschlievend gevoel bij uitnemendheid te stellen. 3)

Geschiedkundig overzicht.

In de oudste tijden stond de kunst om in den oorlog te dooden hooger aangeschreven dan de kunst om wonden te heelen. In den oorlog werd de regel: *inter arma silent leges* in zijne volle gestrengheid toegepast. Eerst het Christendom trachtte, doch aanvankelijk zonder gevolg, de vijandschap te doen plaats maken voor naastenliefde. *Hostes dum vulnerati fratres* moest diens stelregel zijn. Eerst op het einde der 16e eeuw werden de gewonden beschermd en de geneesheeren in de uitoefening van hun liefdewerk bijgestaan; eerst van dien tijd dateert de serie van cartels, overeenkomsten, verdragen en wapenstilstanden, die allen eene groote gelijkkluidendheid vertoonen. Onder deze, welke door GURLT zijn opgenomen in diens

1) PILLET, „Les lois actuelles de la guerre”, 2e uitgave 1901, bladz. 385.

2) Redevoering uitgesproken door ODIER — 11 Juni 1906 — bij de opening van de Conferentie tot herziening van de Conventie van Genève.

3) GILLOT, „La revision de la Convention de Genève au point de vue historique et dogmatique”, 1902, bladz. 313.

werk „Zur Geschichte der internationalen und freiwilligen Krankenpflege“, Leipzig 1873, wordt de aandacht gevestigd op den inhoud van de capitulatie, den 30en November 1581 gesloten tusschen de stad Doornik en ALEXANDER FARNÈSE, prins van Parma.

In het tijdvak 1581—1864 werden niet minder dan 291 overeenkomsten gesloten, die tot onderwerp hadden het beschermen van geneeskundig personeel, van gewonden en zieken en bijwijlen ook van krijgsgevangenen. In die overeenkomsten, — wij vestigen de aandacht op de beroemd geworden Conventie van Brandenburg van 7 September 1759 tusschen FREDERIK DEN GROOTE en LODEWIJK XV, -- vinden wij o. a. bepalingen opgenomen, dat de geneesheeren en de verplegers zonder rantsoen zouden worden in vrijheid gesteld; dat zij niet beroofd mochten worden, en dat hun in het land, waartoe zij behoorden, volledige vrijheid van beweging moest worden gelaten; dat dit personeel, mits voorzien van een paspoort, afgegeven door de commandeerende Generaals, vrij en zonder belemmerd te worden, naar hun land kon terugkeeren; dat meergenoemd personeel niet krijgsgevangen gemaakt mocht worden. Voor wat de gewonden en de zieken, die in 's vijands handen mochten vallen, betreft, vindt men zelfs in die overeenkomsten reeds bepalingen opgenomen, waarbij hun goede behandeling en alle noodige hulp verzekerd werd; de op die behandeling vallende kosten zouden vergoed worden door de partij, tot welke die gewonden en zieken behoorden; omtrent het elkander op regelmatige tijdstippen toezenden van lijsten van de overledenen der wederpartij en van de namen van hen, die in behandeling bleven of waren gekomen. Zelfs treft men in enkele overeenkomsten de bepaling aan, dat de krijgsgevangenen, die tengevolge van wonden, van ouderdom of van ongeschiktheid uit anderen hoofde, niet meer voor den dienst konden worden gebezigd, naar hun land moesten worden teruggezonden en niet krijgsgevangen gehouden mochten worden.

De hier bedoelde overeenkomsten, hoe vele goede en nuttige bepalingen zij ook mochten bevatten, hadden echter dit groote nadeel, dat zij slechts een zeer tijdelijk karakter droegen, dat zij slechts verbindend waren voor den duur van één veld-

tocht of oorlog en dan nog alleen voor die Staten, welke de overeenkomst hadden aangegaan.

Het denkbeeld om eene *internationale* regeling in het leven te roepen, die de *permanente* onschendbaarheid van militaire hospitalen en den eerbied, ten allen tijde aan gewonden verschuldigd, moest waarborgen, werd het eerst ontwikkeld door DE CHAMOUSSET, Intendant-Generaal van de beweegbare hospitalen in het leger van den Koning van Frankrijk (1764); — het werd voorts neergelegd in eene ontwerp-conventie, dat de geneesheer PERCY in 1800 door den Generaal MOREAU deed goedkeuren, maar door den tegenstander om politieke redenen werd afgewezen; het werd verder uitgewerkt door mannen, als SCHMUCKER, PEYRILHE en Dr. FAUST.

De ten einde spoedende 18e eeuw, de revolutieoorlogen en de Napoleontische geweldstrijd, die geheel Europa te wapen riep, konden evenwel nog slechts toepassing geven aan het ideale humaniteitsbeginsel, door MONTESQUIEU in zijn „*Esprit des lois*” neergelegd: „*que les nations doivent se faire dans la guerre le moins de mal qu'il est possible, sans nuire à leurs propres intérêts*”, door het sluiten van overeenkomsten, die alleen geldig waren voor den duur van een enkelen oorlog.

De Krimoorlog bracht door onvoldoende organisatie van en de wanorde bij den geneeskundigen dienst aan beide zijden eer terug- dan vooruitgang, waardoor de overtuiging meer en meer veld won, dat het een heilige plicht is van de tegenover elkander staande legermachten om den in den strijd gevallen soldaat, ongeacht diens nationaliteit zoo veel mogelijk hulp te verleenen, hem te behoeden tegen elke wreedheid, tegen elke wraakoefening van de zijde des tegenstanders, zijnde dit eene inhumane belediging zonder eenig nut en daarom reeds veroordeeld.

De Conventie van Genève van 22 Augustus 1864 1) is dus geenszins te beschouwen als eene openbaring; zij beoogt slechts het in een internationaal verdrag vastleggen van reeds sedert lang gehuldigde beginselen.

1) De uitwisseling van de acten van bekrachtiging had den 22en Juni 1865 plaats.

De onmiddellijke aanleiding tot het ontstaan dier conventie, waartoe HENRI DUNANT's geschrift „Un souvenir de *Solférino*” den krachtigsten stoot gaf, zullen wij als van algemeene bekendheid beschouwen en dus ter zijde laten.

De zeer ongunstige verhouding van het aantal dooden tengevolge van ziekten en verwondingen, tot dat der gesneuvelden in de oorlogen van 1792—1815, van 1854, van 1859 en van 1864 bracht duidelijk aan het licht, dat eene meer afdoende zorg voor zieken en gewonden dringend noodig was. Ook in 1866 bleef die verhouding nog zeer ongunstig; eerst in den oorlog van 1870/71 trad een betere toestand in, zoowel tengevolge van de werking van z.e.g. Conventie van Genève, als van eene betere organisatie van den geneeskundigen dienst bij de oorlogvoerende partijen. Want, al moge dan ook LÖFFLER 1) opmerken, dat die conventie weinig zal baten zonder eene verbeterde organisatie van den geneeskundigen dienst bij de legers, onomstootelijk vast staat het, dat die verbetering zonder conventie nooit aan het doel kan beantwoorden.

Duidelijk was het in het oog gesprongen, dat gebrek aan geneeskundige hulp de voornaamste oorzaak van de bovengeschetste ongunstige verhouding was. Om hierin te gemoet te komen, waren drie wegen voorgesteld geworden, n.m.:

1e *De oprichting van groote particuliere vereenigenen*, die bestemd zijn om in oorlogstijd den militairen geneeskundigen dienst te steunen. De onschendbaarheid dier door de betrokken regeeringen geauthoriseerde vereenigenen moet door de tegenpartij van het leger, waarbij zij dienst doen, erkend worden. (Voorstel DUNANT).

2e. *Vermeerdering van het militair geneeskundig personeel* en het onzijdig verklaren der gewonden. (Voorstel PALASCIANO 1861).

3e. *Het neutraal verklaren of liever het eerbiedigen en beschermen van de militaire ambulances* (voorstel ARRAULT 1861.)

In de Conventie van 1864 werd het sub 3 genoemde voorstel nader uitgewerkt.

Aan die conventie kleefden vele gebreken, zoodat van haar

1) LÖFFLER, „Das Preussische Militär-Sanitatswesen und seine Reformen nach der Kriegserfahrung von 1866”.

naar waarheid kon worden getuigd: „om haar naar den geest toe te passen, moet zij veelal naar de letter worden geschonden.” 1)

De voorstellen, om haar van die gebreken te zuiveren, zijn legio; voor den inhoud dier voorstellen wordt verwezen naar: „Documents relatifs à la revision de la convention de Genève du 22 août 1864, publiés par le département politique de la confédération suisse”. Berne 1906, terwijl wij bovendien gelegenheid zullen hebben, om in de ondervolgende beschouwingen het een en ander omtrent die wijzigingsvoorstellen ter sprake te brengen en bovendien als bijlage een vergelijkend overzicht van den inhoud van enkele van de meest bekende wijzigingsvoorstellen en van dien van de herziene conventie aan deze studie toevoegen.

Een enkel woord nog omtrent de onmiddellijke oorzaak tot het bijeenroepen van de Conferentie te Genève van den 12en Juni 1906, welke aanleiding gaf tot de herziene Conventie van 6 Juli d. a. v.

Op de Eerste Vredesconferentie te 's-Gravenhage van 18 Mei tot 29 Juli 1899 was een reglement aangenomen betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land; alle Europeesche staten behalve Zwitserland, zoomede de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Mexico, Siam, Japan en Perzië bekrachtigden het door hunne onderteekening. 2)

Ten opzichte van de behandeling van de zieken en gewonden bevat dit reglement in diens art. 21 slechts: „Les obligations des belligérants concernant le service des malades et des blessés sont réglés par la convention de Genève du 22 août 1864, sauf les modifications dont celle-ci pourra être l'objet.”

Op die Eerste Vredesconferentie werd bovendien eene motie, voorgesteld door den Rumeenschen afgevaardigde, aangenomen, inhoudende, dat het aan alle op die conferentie vertegenwoordigde Staten aangenaam zal zijn, zoo de Zwitsersche regeering het initiatief neme tot de herziening van de Geneefsche Conventie van 1864.

1) H. L. VAN OORDT, „De herziene conventie van Genève”, *De Militaire Spectator*, 1907, N°. 3.

2) In het *Nederlandsch Staatsblad* No. 29 van 1905 komt eene opgave voor van de mogendheden, die tot 31 December 1904 de onderscheidene verdragen der Eerste Vredesconferentie bekrachtigd hebben, of daartoe zijn toegetreden. Latere toetreding heeft alsnog plaats gehad.

Aan dezen wensch gevolg gevende, noodigde Zwitserland reeds in Februari 1903 de mogendheden uit tot eene op 14 September d. a. v. te Genève te openen conferentie. Nadat deze uitnoodiging ongeveer 5 maanden later was ingetrokken, heeft de conferentie ten slotte in 1906 plaats gehad. Op den 6en Juli van dat jaar had de onderteekening van de herziene conventie plaats door de gevolmachtigden van de 35 onderstaande Staten, gerangschikt in alphabetische volgorde van de namen der Staten in de Fransche taal:

Duitschland, Argentinië, Oostenrijk-Hongarije (ad referendum). België, Bulgarije, Chili, China, Congo, Korea, Denemarken, Spanje, Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Vereenigde Staten van Brazilië, Vereenigde Staten van Mexico, (ad referendum), Frankrijk, Groot-Brittanië (onder reserve van de artt. 23, 27 en 28), Griekenland, Guatemala, Honduras, Italië, Japan, Luxemburg, Montenegro, Noorwegen, Nederland, Peru, Perzië (onder reserve van art. 18), Portugal, Rumenië, Rusland, Servië, Siam, Zweden, Zwitserland, Uruguay.

De herziene Conventie.

Het beginsel, neergelegd in RENAULT's op de conferentie gehouden rede, waar hij zegt: „Tout en étant préoccupé des exigences de l'humanité, il ne faut pas oublier les nécessités de la guerre; il convient d'éviter les prescriptions inspirées sans doute par des sentiments généreux, mais exposées à être méconnues par les belligérants, dont elles entraveraient l'action. L'humanité ne gagne pas beaucoup par l'adoption d'une règle, qui doit rester à l'état de lettre morte et la notion du respect des engagements pris s'en affaiblit. Il est donc indispensable de n'imposer que des obligations qui puissent être exécutées en toute circonstance et de laisser aux combattants la latitude, dont ils ont besoin, il est à espérer qu'ils n'en useront pas pour entraver inutilement l'action hospitalière” 1) is tot toetssteen

1) RENAULT, „Rapport, présenté à la conférence plénière de revision de la convention de Genève”, bladz. 5 en 37.

„Actes de la conférence de la Haye. Rapport sur l'extension des règles de la convention de Genève aux guerres maritimes. Annexe au procès-verbal de la séance du 20 juin 1899”, No. 4, 3e deel, bladz. 19.

genomen bij de verder op die conferentie gehouden besprekingen; het is op oordeelkundige wijze in de artikelen van de herziene conventie belichaamd.

De Conventie van Genève van 1906 heeft met die van 1864 niet veel meer gemeen dan den naam en de strekking; zij is feitelijk een nieuw verdrag van 33 artikelen, verdeeld over 8 hoofdstukken en een aanhangsel (dispositions générales).

Reeds in het opschrift der conventie treffen wij eene wijziging aan. Werd in die van 1864 alleen gesproken van „gewonde militairen”, — in art. 6 werd ook gesproken van „zieke militairen”, — thans heet het „gewonden en zieken.” Het woord „militairen” is opzettelijk weggelaten, omdat bij de legers te velde ook tal van „niet-militairen” in dienstbetrekking zijn.

Het raadplegen der conventie is gemakkelijker geworden, dewijl de artikelen, wier inhoud uit den aard van het behandelde onderwerp bij elkander behoort, in hoofdstukken vereenigd zijn. Deze verschillende hoofdstukken hebben tot opschrift:

- I. Van de gewonden en zieken.
- II. Van de geneeskundige formaties en inrichtingen.
- III. Van het personeel.
- IV. Van het materieel.
- V. Van de ontruimingskonvooien.
- VI. Van het onderscheidingsteeken.
- VII. Van de toepassing en de uitvoering van de conventie.
- VIII. Van het tegengaan van misbruiken en overtredingen.

HOOFDSTUK I.

Van de gewonden en zieken.

Het opschrift zoude vollediger zijn, zoo het luidde: „Van de gewonden, de zieken en de *dooden*”, aangezien thans in de artt. 3 en 4 zeer te recht zijn opgenomen de verplichtingen, ten opzichte van de gesneuvelden, over welke verplichtingen de Conventie van 1864 zweeg.

ART. 1.

De militairen en de andere personen, officieel aan de legers verbonden, welke gewond of ziek zullen zijn, moeten door den oorlogvoerende, die hen in zijne macht zal hebben, zonder onder-

scheid van nationaliteit, worden geëerbiedigd en verzorgd. Evenwel zal de oorlogvoerende, die genoodzaakt is zieken en gewonden aan zijn tegenstander over te laten, voor zooveel de militaire omstandigheden dit zullen toelaten, met hen een gedeelte van zijn geneeskundig personeel en materieel achterlaten, om mede te werken tot hunne verzorging.

De eerste zinsnede stelt den grondslag vast voor de geheele conventie, van haar moeten de verdere bepalingen de uitwerking of het logisch gevolg zijn. Die zinsnede legt aan de oorlogsleiding de verplichting op, om naast alles wat noodig is voor het voorbereiden en het leiden en combineeren van veldslagen, ook maatregelen te treffen ten bate van de slachtoffers van den oorlog, terwijl zij tevens kort en duidelijk vaststelt, wie geëerbiedigd en verzorgd moeten worden, zonder zich in te laten met de wijze, op welke de tegenover elkander staande strijdkrachten zijn samengesteld.

Geene omschrijving van „staand leger”, „militieleger”, „territoriaal leger”, „vrijwilligerkorpsen” enz.; de algemeene formuleering luidt: „*de militairen en de andere personen, officieel aan de legers verbonden*”.

Aan allen, die aan militairen gelijk gesteld kunnen worden en door de wetten van den oorlog als zoodanig erkend zijn, ook al nemen zij niet met het zwaard in de hand aan de oorlogshandelingen deel, wordt eerbiediging en verzorging gewaarborgd, zonder ook slechts eenige verwachting op te wekken bij hen, die — niet tot het leger behoorende — uit eigenbelang of uit welken hoofde dan ook — zich verdienstelijk denken te maken ten opzichte van zieken en gewonden.

Onverschillig waar, en welke gewonden on zieken gevonden worden, zij moeten, mits officieel tot een der strijdende partijen behoorende, verpleegd en verzorgd worden.

Het geneeskundig- en het verplegingspersoneel kennen geene partij, vragen naar geene nationaliteit, maar helpen en lafen, waar hun hand te arbeiden vindt; een ontwapend, weerloos vijand is geen vijand meer.

Reeds de Verklaring van St. Petersburg van 1868 stelde als eisch, dat de oorlog nimmer mocht beoogen eene *blijvende* ver-

minderung van strijdkrachten, doch dat het verzwakken en verzwakt houden van de krachten der tegenover elkander staande partijen *gedurende den duur van den oorlog* het doel is, welks bereiking men zich stellen *mag en moet*.

Waar de conventie tot grondslag aanneemt, dat alle gewonden en zieken recht hebben op eene liefderijke verzorging en verpleging, door welke geneeskundigen ook, daar is het duidelijk, dat niet mag worden toegelaten, dat eenig geneeskundig- of verplegingspersoneel zich aan dien plicht onttreke.

Hoe zoude het overwinnend voorwaarts gaande leger zich kunnen kwijten van de taak, die het is opgelegd, zoo het geneeskundig- en verplegingspersoneel van het wijkende leger zich met zijne partij terugtrok? Aan de eene zijde zoude overvloed, aan de andere gebrek aan dusdanig personeel kunnen intreden.

Hierbij moet tevens de aandacht gevestigd blijven op wat de toekomst brengen kan. Zoowel zij, die reeds gewond of ziek zijn, als degenen, die in nog te verwachten ontmoetingen hun lot zullen deelen, hebben gelijke aanspraak op verpleging en verzorging. Eene oordeelkundige verdeling van geneeskundig- en verplegingspersoneel moet dus plaats hebben; wil die oordeelkundig zijn, dan mag die niet worden overgelaten aan willekeurige beoordeeling, doch moet die onder hoogere leiding staan.

De 2e zinsnede van dit art. regelt voor zoo veel mogelijk deze aangelegenheid.

De aanvankelijk voorgestelde redactie dier 2e zinsnede luidde anders, en wel: „tout belligérant, obligé de se retirer aura à pourvoir à la protection et au traitement etc.” De Nederlandsche eerste afgevaardigde Jhr. DEN BEER POORTUGAEL verzette zich tegen deze redactie. Het woord „pourvoir” was van te uitgebreide strekking en zou alle geneeskundige hulp voor de achtergelatenen doen neerkomen op de partij, die teruggaat en zoude elke verplichting voor de andere partij uitsluiten. De redactie werd dan ook gewijzigd in: „tout belligérant, obligé de se retirer laissera avec eux *pour contribuer à les soigner etc.*” Hierdoor werd de gewenschte samenwerking van de partijen gewaarborgd, zonder evenwel uiteenloopende toepassing geheel buiten te sluiten. De uitdrukking toch „voor zooveel de militaire omstandigheden dit zullen

toelaten" doet een beroep op de goede trouw van de terugtrekkende partij, die echter hierbij in het oog heeft te houden, dat het belang harer zieken en gewonden hierbij den doorslag moet geven.

ART. 2.

Onder voorbehoud dat aan hen, krachtens het voorafgaand artikel, de verzorging worde verstrekt, zijn de gewonden of zieken van een leger, die in de macht van den anderen oorlogvoerende zijn gevallen, krijgsgevangenen en zijn de algemeene regels van het volkenrecht betreffende de krijgsgevangenen op hen van toepassing. 1)

Echter blijven de oorlogvoerenden vrij om onderling ten aanzien van de gewonde en zieke gevangenen zoodanige uitzondering of gunstige bepalingen te maken, als zij nuttig zullen oordeelen;

met name zullen zij de bevoegdheid hebben ooreen te komen: om elkander na een gevecht, wederkeerig de gewonden, die op het slagveld zijn gelaten, over te geven;

om de gewonden of zieken, die zij niet krijgsgevangen willen houden, na hen in vervoerbare staat te hebben gebracht, of na genezing, terug te zenden naar hun land;

om met toestemming van een onzijdigen Staat aan dezen de gewonden of zieken van de tegenpartij over te geven, onder verplichting van den onzijdigen Staat, hen tot het einde der vijandelijkheden te interneeren.

De eerste zinsnede stelt den rechtstoestand vast van den in 's vijands handen gevallen gewonde of zieke; deze is thans geregeld op de zelfde wijze als in art. 9 van het op de Eerste Vredesconferentie gesloten verdrag nopens de toepassing van de beginselen van de Conventie van Genève van 1864 op den zeeoorlog.

Hij is krijgsgevangen evenals ieder ander in 's vijands

1) Deze regels zijn opgenomen in Afdeling I, Hoofdstuk II van het „Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, vastgesteld bij verdrag in de Eerste Vredesconferentie van 1899". Dit verdrag is niet in de Conventie van Genève genoemd, omdat op de conferentie aldaar Staten vertegenwoordigd waren, die het zoo even genoemde verdrag niet hadden onderteekend.

handen gevallen tegenstander. Is hij tot strijden geschikt dan wordt zijn lot geregeld volgens de bepalingen, voor krijgsgevangenen vastgesteld; is hij ziek of gewond, dan ontvangt hij uit dien hoofde eene bijzondere behandeling. Te zijnen opzichte gelden, voor wat pogingen tot ontvluchting betreft, de zelfde regelen als voor andere krijgsgevangenen.

Hetgeen op deze eerste zinsnede volgt is eene merkbare verbetering, vergeleken bij hetgeen voorkomt in het zeer bestreden art. 6 van de Conventie van 1864. Van eene ongeschiktheid voor den dienst, van eene voorwaarde „*van de wapens gedurende den oorlog niet weder te zutten opratten,*” zoo als die uitdrukkingen worden aangetroffen in de Conventie van 1864, komt in de herziene conventie niets meer voor.

Wat toch beteekent: „*ongeschiktheid voor den dienst?*” Hetgeen den soldaat ongeschikt doet zijn voor den velddienst, heeft nog niet die zelfde gevolgen voor den officier, deze kan nog als instructeur of werkzaam gesteld op een bureel, waardoor andere krachten vrij komen, goede diensten bewijzen. Een von MOLTKE is met één arm, met één been of met één oog nog niet ongeschikt.

Merkwaardig ook is wat men leest in eene levensbeschrijving van den Franschen Generaal MILLOT in de *Figaro* van 30 October 1886: „*blessé à Rézonville le 16 août 1870, mis à l'ordre de son corps d'armée il fut renvoyé par les Prussiens lors de la capitulation de Metz comme impropre à tout service, ce qui ne l'empêcha pas de commander le 57e de marche à l'armée de l'Est.*”

Ook de voorwaarde „*van de wapens gedurende den oorlog niet weder op te vatten*” heeft weinig zin. Bezit die belofte, zoo die gedaan is, eenige kracht?

Elk militair is verplicht zijn vaderland tot het uiterste te dienen; door zijne ziekte of verwonding was hij tijdelijk buiten staat, dien plicht te vervullen, force majeure belette hem dit; is die hinderpaal evenwel opgeheven, dan is hij ook wéér dienstplichtig en geene door hem gedane belofte kan hem van dien plicht ontheffen. Alleen weer force majeure, in casu krijgsgevangenschap, kan tengevolge hebben, dat de strijdkrachten verzwakt blijven, en dit toch is het doel van het

z.g. oorlogsrecht, dat een zoo spoedig mogelijk einde van den oorlog wil, waartoe de gedurende den oorlog blijvende verwakking van de strijdkrachten der beide partijen het zekerste middel is.

De vraag is gewettigd, of het moreel te verdedigen is, om van een militair de hier boven genoemde belofte te vragen; vreemd klinkt het dan oek, dat in § 10 van het „Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land,” vastgesteld op 29 Juli 1899 te 's-Gravenhage 1) het „*vrijlaten op eerewoord*” nog voorkomt.

Art. 5 van de Conferentie van 20 October 1868 maakte de bestaande bepaling nog ingewikkelder en onbepalder door: „*de officieren wier gevangenhouding voor het lot der wapenen van invloed zoude kunnen zijn*” uit te sluiten van het voorrecht, om op belofte (eerewoord) in vrijheid te worden gesteld. De beslissing, wie tot deze categorie behooren, kan zeer uiteenlopend zijn. Waren BENEDEK en diens Chef van den Staf in 1866 beslissend voor het welslagen der Oostenrijksche wapenen? Wij laten het antwoord aan den lezer over.

Welken weg sloeg nu de Geneefsche Conferentie van 1906 in? Twee wegen stonden haar open. Zij kon 1e elke afwijking van den algemeenen regel van krijgsgevangenschap uit den tekst der conventie weglaten, of wel 2e aan de oorlogvoerenden uitdrukkelijk de bevoegdheid toekennen om afwijkingen van den algemeenen regel in onderling overleg te regelen. Zij koos den 2en weg, verbood het vrijlaten op eerewoord en het overgeven aan de vijandelijke voorposten, maar regelde het terugzenden naar het eigen land en de interneering in den neutralen Staat, aan welke interneering zij natuurlijk de toestemming door dien neutralen Staat verbond.

Wel merkte op de conferentie de afgevaardigde van Engeland niet ten onrechte op, dat de conferentie niet was samengekomen om bevoegdheden te scheppen, doch wel om verplichtingen op te leggen; maar het stellen van den algemeenen regel zonder uitzonderingen toe te laten, zoude allicht als

1) Dit reglement wordt verder korthedshalve aangeduid door: „Het Haagsche Reglement van 1899.”

een achteruitgang, in strijd met het beoogde doel, kunnen worden aangemerkt; bovendien de troepen-commandanten, die hunne bevoegdheid tot buitengewone regelingen aan de conventie ontleenen, staan op vasteren bodem, dan wanneer zij bij het treffen van regelingen en afwijkingen slechts op hun gezag steunen.

Nu door de herziene conventie slechts *bevoegdheden* in het leven geroepen zijn, die alleen kunnen worden toegepast, na *onderling* overleg der beide partijen, en voor zoover zij *nuttig* zullen oordeelen, kunnen beschouwingen achterwege blijven in hoeverre het „aan elkander overgeven van de gewonden, die op het slagveld zijn gelaten,” en „het naar hun land terugzenden van gewonden en zieken, na hen in vervoerbare staat te hebben gebracht of na genezing” overeen te brengen zijn met den hygiënischen eisch, met de noodzakelijkheid van het bewaren van het geheim der operatiën en van den eigen toestand, met het doel, om 's vijands strijdkrachten voor den duur van den oorlog verzwakt te houden, en met de wetenschap, dat de teruggaande partij zich steeds door hare transportmiddelen doet voorafgaan.

ART. 3.

Na ieder gevecht zal hij, die meester is van het slagveld, maatregelen nemen om de gewonden op te zoeken en om hen, alsmede de dooden, te doen beschermen tegen uitschudding en mishandeling.

Hij zal er tegen waken, dat de begrafenis of de verbranding der dooden niet plaats hebbe dan na een zorgvuldig onderzoek van hun lijken.

ART. 4.

Ieder oorlogvoerende zal, zoodra mogelijk, aan de autoriteiten van hun land of van hun leger de militaire stukken of andere teekenen, op de dooden bevonden, welke tot hunne herkenning strekken, opzenden en evenzoo den nominatieven staat van de gewonden of zieken, die door hem zijn opgenomen.

De oorlogvoerenden zullen elkander wederkeerig op de hoogte houden van de interneeringen en van de mutaties, alsmede van

het komen in de hospitalen en van de sterfgevallen onder de gewonden en zieken, welke zich in hunne macht bevinden.

Zij zullen alle voorwerpen van persoonlijk gebruik, waarden, brieven enz., welke op de slagvelden zijn gevonden, of van de gewonden of zieken, die in de geneeskundige inrichtingen en formaties zijn gestorven, verzamelen, om ze door de autoriteiten van hun land aan de belanghebbenden te doen toekomen.

Het onderwerp, behandeld in de artt. 3 en 4, zoekt men te vergeefs in de Conventie van 1864, niettegenstaande reeds vóór het tot stand komen dier conventie op opneming van desbetreffende bepalingen was aangedrongen. Het bewaken van het slagveld kan alleen worden opgedragen aan den overwinnaar, aan hem, die dat slagveld behouden heeft; dit moet hem tot plicht worden gesteld, zooals ook is geschied in tal van ontwerpen.

Met betrekking tot de gesneuvelden moet:

1e. de eerbied, aan de gesneuvelden verplicht, in het oog worden gehouden;

2e. de identiteit zoo veel mogelijk worden vastgesteld; en

3e. behoorlijk voor de ter aardebestelling worden zorg gedragen.

Reeds de Ouden hadden eerbied voor de dooden, zooals blijkt uit een door HUGO DE GROOT aangehaald gezegde van DIONOOR VAN SICILIE: „het is beestachtig oorlog te voeren met dooden, die van de zelfde nature zijn” en toch leert de geschiedenis ons, dat tegen dit beginsel meermalen is gezondigd geworden. Zoo verhaalt ons Baron SCHENCK, die als ridder van St. Jan de slagvelden in Duitschland van 1866 bezocht: „Ik heb gewonden gezien, die bijna niets meer bezaten, en eene menigte dooden, die zelfs geen hemd meer aan hadden; het is mij niet mogen gelukken één ransel te vinden, waarin nog iets aanwezig was”.

Hoewel dus hieruit voldoende blijkt, hoe noodig het is, bepalingen omtrent de bewaking in de conventie op te nemen, vond zulks toch nog tegenkanting, dewijl gevreesd werd, dat individueele daden van geweld, gewonden en gesneuvelden aangedaan, als schending der conventie konden worden aan-

gemerkt. Er werd echter op gewezen, dat de conventie wel het „nemen van maatregelen” voorschrijft, maar zwijgt over het resultaat dier maatregelen: „On ne demande au vainqueur que de prendre des mesures pour protéger les blessés, sans le rendre responsable, si les circonstances ne permettent pas toujours à ces mesures d'avoir une efficacité complète. 1)

Ook het begraven is een plicht, reeds bij de Ouden geëerbiedigd. De Romeinen sloten na den slag tot dat doel steeds wapenschorsingen. CAESAR staakte zelfs na den slag bij Bibranche de vervolging der Zwitsers, om zijne verplichtingen tegenover de dooden te kunnen naleven. Wel schrijft nu deze conventie voor: „dat de begrafenis of de verbranding der dooden niet plaats hebbe, dan na zorgvuldig onderzoek van hunne lijken”, maar de verplichting tot begraven c.q. tot verbranden legt zij niet op. Dat achten wij eene leemte; wenscheijker ware het, om niet alleen het begraven c.q. verbranden der lijken, maar ook het desinfecteeren van slagvelden, hospitalen en gevangenkwartieren in de conventie verplichtend te stellen.

Het desinfecteeren is op de conferentie niet ter sprake gekomen, vermoedelijk om de bezwaren te ontgaan, die daaraan verbonden zouden blijken. Professor LENTNER wil dit, gelet op het groote belang, dat de neutralen daarbij hebben, opdragen aan eene internationale commissie, hetgeen ons, met het oog op het geheim houden der operatiën, niet wenschelijk toeschijnt.

Prof. LUEDER zegt: „Evenzeer heeft die partij (d. i. die, welke het slagveld geheel of ten deele behoudt) te zorgen voor eene behoorlijke lijkschouwing en voor eene behoorlijke behandeling van het slagveld volgens de regels der hygiëne”.

Het Nederlandsche „Voorschrift op den Geneeskundigen dienst bij de Landmacht op voet van oorlog” geeft in § 5, punt 10 te dezen opzichte eene aanwijzing.

Enkele afgevaardigden ter conferentie wenschten op het voetspoor van het Fransche Velddienstvoorschrift in de conventie de bepaling te zien opnemen, dat de doodenschouw steeds zou geschieden door een geneesheer. Hoewel in beginsel de wenschelijkheid van die doodenschouw werd erkend, achtte

1) Rapport de la 1re Commission, No. 5, p. 3.

de meerderheid het oordeelkundiger, haar niet formeel voor te schrijven, maar slechts „een zorgvuldig onderzoek” verplichtend te stellen.

Dat het vaststellen van de identiteit der dooden veel leed verzachten kan, noodig is voor het richtig bijhouden van den burgerlijken stand, wenschelijk is voor het oplossen van erfenis-quaestiën enz., behoeft geen betoog, lettende op het feit, dat in Maart 1867 nog 84 officieren en 12277 minderen uit den oorlog van 1866 als „vermist” te boek stonden, dewijl men omtrent hun wedervaren geheel onkundig was. Volgens LÖFFLER was in 1868 dit nog het geval ten opzichte van 1200 Oostenrijksche en 700 Pruisische soldaten.

Het feit, dat in den oorlog menige ransel en dus ook menig zakboekje verloren raakt en de nummering der kleeding niet altijd voldoende is om de identiteit vast te stellen, is dan ook oorzaak, dat de meeste legers, ook die, welke daartegen vroeger uit bijgeloof bezwaren maakten, zooals Japan, hunne militairen van identiteitsplaatjes hebben voorzien.

Prof. MOLENGRAAFF voerde een herkenningsteeken in den Boerenoorlog in.

Ten einde zoo min mogelijk in te grijpen in het inwendig bestuur van souvereine Staten, schrijft de conventie het hebben van een herkenningsteeken niet verplichtend voor, zooals vele ontwerpen wenschten, maar bepaalt zij slechts, dat alle herkenningsteekenen moeten worden teruggezonden; ieder oorlogvoerende heeft het dan zichzelf te wijten, indien hij met minder nauwkeurigheid dan zijn tegenstander zijne doodenlijst kan opmaken.

Nadat practisch in verschillende oorlogen is aangetoond geworden, dat eene voortdurende wisseling van inlichtingen gedurende den oorlog tusschen de oorlogvoerenden zeer goed mogelijk is, moet de inhoud van de 2e zinsnede van art. 4, waarbij die wisseling in den geest van art. 14 van het Haagsche reglement verplichtend is gesteld, als eene schrede in de goede richting worden toegejuicht.

ART. 5.

De militaire autoriteit zal een beroep kunnen doen op den menschlievenden ijver van de inwoners, om, onder hare controle,

gewonden of zieken van de legers op te nemen en te verzorgen, door aan hen, die aan dat beroep gevolg hebben gegeven, eene bijzondere bescherming en zekere vrijdommen te verleenen.

Dit artikel komt in vervanging van het meest bestredene, meest onuitvoerbare art. 5 van de Conventie van 1864. Laatstgenoemd artikel ging van een geheel onjuist standpunt uit. Wanneer de inwoners van een Staat, met welken een andere Staat in oorlog is, geene vijandelijkheden plegen, dan mogen zij niet als vijand worden behandeld; doen zij het wel, dan is elk bevelhebber voor de veiligheid van zijne troepen verplicht, hen wel als vijand te behandelen, onverschillig of zij al dan niet hulp verstrekken aan gewonden. Zie de proclamatie van den Koning van Pruisen tot het Fransche volk van 11 Augustus 1870 en de legerorder van Prins FREDERIK KAREL van het zelfde jaar. De vertrouwde van NAPOLEON I, de Fransche rechtsgeleerde PORTALIS, had het reeds zoo juist geformuleerd: „Entre deux ou plusieurs nations belligérantes, les particuliers, dont ces nations se composent, ne sont ennemis que par accident, ils ne le sont pas comme hommes, ils ne le sont même pas comme citoyens, ils le sont uniquement comme soldats”.

Zijn de inwoners van een vijandelijken Staat als zoodanig geene vijanden, onzijdig zijn zij evenwel nimmer; de wijze, hoe zij behandeld worden, is alleen afhankelijk van hunne wijze van handelen tegenover de strijdende legermachten.

Hoezeer het verleenen van hulp aan gewonden ook te loven is, nimmer mag die hulp komen ten koste van de gezonde strijders, van wietoch het eindresultaat van den oorlog afhankelijk is. Het is uit dien hoofde gevaarlijk, om de verzorging van gewonden en zieken zonder eenige controle geheel over te laten aan den vrijen wil der bewoners, die daardoor aanspraak kunnen krijgen op bevoorrechting. Het Fransche gouvernement vaardigde dan ook den 25en September 1870 het besluit uit, dat alleen dan een huis als ziekeninrichting zoude worden beschouwd en aanspraak zoude kunnen maken op de voordeelen, in art. 5 (Conventie van 1864) genoemd, indien daarin minstens zes gewonden verpleegd worden. Ook

LUEDER wijst op de onoordeelkundige bepaling te dezen opzichte van de Conventie van 1864.

De schrijver van het artikel „Humanität und Krieg” in de *Jahrbücher für die deutsche Armee und Marine*, Februari 1883 komt tot de onzes inziens logische gevolgtrekking, dat de militaire overheid in overleg met de civiele autoriteiten, zóo deze aanwezig zijn, het onder dak brengen van de gewonden en zieken moet regelen, opdat de beschikbaar blijvende ruimte ten bate kome van de valide troepen.

In de 6e voltallige zitting der Conferentie dd. 5 Juli 1906, gaf de afgevaardigde MACPHERSON in overweging: „que la réquisition vaut mieux que l'appel, parce que celui-ci peut encourager les personnes, sans aptitude ni compétence pour recueillir et soigner les blessés, à offrir leurs services. Par le moyen de la réquisition on peut choisir les habitants les plus aptes à ces secours et on peut leur donner certaines immunités”.

Het art. 5 der Conventie van 1906, zooals het thans luidt, is in vergelijking met het gelijknamig artikel der Conventie van 1864 eene aanmerkelijke verbetering; het zoude echter aanbeveling verdiend hebben, het eenvoudig te supprimeeren, zooals ook het voorstel luidde van den Zwitserschen Bondsraad. Het mag in den tegenwoordigen tijd toch wel van algemeene bekendheid geacht worden, dat hulp aan gewonden nooit kan worden beschouwd als eene daad van vijandschap. Mocht men van die algemeene bekendheid niet ten volle overtuigd zijn, dan had het artikel die bekendheid kunnen vaststellen, door te luiden: „de hulp, aan gewonden en zieken betoond, kan nooit als eene daad van vijandschap worden aangemerkt”.

Of die hulp echter thans nog, ten gevolge van de betere en meer uitgebreide organisatie van de vrijwillige hulpvereenigingen en van den officieelen geneeskundigen dienst, noodig en gewenscht is, is eene vraag, die wij gaarne ter overweging geven.

Alvorens van dit artikel af te stappen, nog eene opmerking naar aanleiding van hetgeen voorkomt aan het slot van het thans vervallen art. 5 van de Conventie van 1864. Daar toch leest men: „*De bewoner, die gewonden bij zich zal hebben opgenomen, zal worden vrijgesteld . . . van een deel der oorlogslasten (schattingen), die mochten worden opgelegd.*” De contri-

butiën, zoowel oorlogsschattingen als requisitiën worden door de overwinnende partij aan de gemeenten, *niet* aan de individuen opgelegd. De verdeeling over de individuen wordt aan de gemeente-autoriteiten, zoo die er zijn, overgelaten en behoort dus niet in een internationaal verdrag t'huis.

HOOFDSTUK II.

Van de geneeskundige formaties en inrichtingen.

ART. 6.

De verplaatsbare formaties en de vaste inrichtingen van den geneeskundigen dienst zullen door de oorlogvoerenden beschermd en geëerbiedigd worden.

De thans gevolgde redactie heeft veel misverstand uit de wereld geholpen; de in de Conventie van 1864 gebezigde benamingen: „ambulances” en „hospitaux militaires” waren te onbepaald en gaven voornamelijk bij de toepassing van art. 4 dier conventie tot verschillende uitlegging aanleiding. Ook het art. 3 van het ontwerp van 1868, dat bovendien geene genade kon vinden in de oogen van den Duitschen afgevaardigde von VOIGTS-RHETZ, hief het bezwaar niet op, daar de grenzen van „les champs de bataille” bezwaarlijk aan te geven zijn.

Ook de nadere bepaling „militaires”, bij „hospitaux” gevoegd, was onduidelijk; zijn dit hospitalen, waar *uitsluitend* of waar *ook* militairen worden verpleegd?

De scheiding in „vaste inrichtingen,” die in vollen vreedestijd bestaan, en in „verplaatsbare formaties,” die alleen ten behoeve van en voor den duur van een oorlog gevormd worden, is dan ook verre te verkiezen; zij is de grondslag voor het later te vermelden buitrecht.

De afgevaardigde van Frankrijk ter Conferentie van 1906, PAUZAT gaf in eene redevoering zoo nauwkeurig het zoo even genoemde onderscheid aan, dat zijne uiteenzetting op verlangen van den Duitschen afgevaardigde von MANTEUFFEL woordelijk in het proces-verbaal werd opgenomen. Wij vinden daarin onder meer: „*Les formations sanitaires mobiles sont*

celles qui accompagnent ou sont destinées à accompagner les troupes en campagne.....

La mobilité des formations sanitaires est facile à reconnaître par l'ennemi, car, il faut nécessairement que leur matériel, précisément parce qu'il est transportable, puisse être arrimé, à titre permanent, dans la voiture, affectée à son transport, ou qu'il existe, soit des caisses, soit des paniers pour l'emballer ou l'emporter...

... Les hôpitaux fixes au contraire sont établis d'une façon permanente, presque toujours sur le territoire national dans des bâtiments ou des constructions adoptés à cet objet...

Son matériel ne comprend pas de moyens de transport et ne peut pas, généralement, être arrimé dans des caisses ou des paniers, préparés à l'avance..."

Het Fransche woord „*formation*,” dat reeds aan beweegbaarheid, aan verplaatsbaarheid doet denken, is nog nader verduidelijkt door het woord „*mobile*.”

De woorden „*neutre*” en „*neutralité*” komen in de Conventie van 1906 te recht niet meer voor. De formaties en inrichtingen mogen niet tot aanvalsdoel gekozen worden; het geneeskundig personeel mag niet krijgsgevangen gemaakt, het materieel der formaties niet buitgemaakt worden; doch daarom zijn zij nog geenszins onzijdig noch onschendbaar.

Evenzoo zijn uit de Conventie van 1906 weggelaten de zinsneden: „*aussi longtamps qu'il s'y trouvera des malades ou des blessés*” en „*La neutralité cesserait si ces ambulances étaient gardées par une force militaire*.”

Het moet het streven van beide partijen zijn om door snelle evacuatie en verspreiding van zieken en gewonden hun herstel te bevorderen en de beschikbare middelen zoo voltallig mogelijk gereed te houden voor nog te verwachten ontmoetingen. Het edele doel der conventie zoude zeer zeker *niet* worden nagestreefd, zoo verplaatsbare formaties zonder patiënten *niet* werden beschermd en geëerbiedigd. Het is evenwel duidelijk, dat die formaties zonder zieken en gewonden niet geheel vrij zijn in hare bewegingen. Waren zij dit, dan zoude, zooals LÖFFLER te recht opmerkt, het vraagstuk van het doen van verkenningen zonder verlies of bloedver-

gieten opgelost zijn. Die formaties moeten zich van elke vijandelijke daad, van elke oorlogshandeling onthouden; doen zij dit, dan moeten zij ook ten allen tijde, zoowel tijdens eene opstelling op het gevechtsveld als op marsch en in het kwartier beschermd en geëerbiedigd worden.

Zie ook de beschouwingen bij art. 8.

ART. 7.

De bescherming, verschuldigd aan de geneeskundige formaties en inrichtingen, houdt op, indien men er gebruik van maakt om handelingen te plegen, welke den vijand nadeelig zijn.

Na hetgeen onder art. 6 is vermeld, behoeft hier alleen nog te worden geconstateerd, dat oorlogsnoodzaak domineert 1). Dat dan ook 18 Augustus 1870 de kerk en het kasteel van St. Privat en het zuidelijk daarvan gelegen Montigny, alle vol gewonden, door de Duitschers onder hevig granaatvuur werden genomen, is te wijten aan de onoordeelkundige handeling van de Fransche geneeskundigen, die in het kasteel en elders in gebouwen, die steunpunten waren van de Fransche stellingen, eene ambulance hadden ingericht.

ART. 8.

Zullen niet beschouwd worden als van nature, dat daardoor aan eene geneeskundige formatie of inrichting worde onthouden de bescherming, welke haar bij art. 6 is verzekerd:

1e. het feit, dat het personeel van de formatie of van de inrichting gewapend is en dat het van zijne wapens tot eigen verdediging of tot die van zijne zieken en gewonden gebruik maakt;

2e. het feit, dat bij gebrek aan gewapende ziekenverplegers, de formatie bewaakt wordt door een piket of schildwachten, voorzien van eene regelmatige opdracht;

3e. het feit, dat in de formatie wapens en patronen gevonden worden, afkomstig van de gewonden, welke nog niet bij den bevoegden dienst zijn ingeleverd.

1) Zie Jhr. J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, „Oorlogs- en neutraliteitsrecht op den grondslag van de Conferentie van Genève van 1906 en de twee Haagsche Vredesconferentiën”, 1907.

Het sub 1 gestelde kwam in de Conventie van 1864 niet voor, en van daar verschil van meening.

Zoo lang stipte naleving der conventie niet is verzekerd, en trouwens die verzekering kan nooit gegeven worden, is het natuurlijk, dat men personeel, waarvan men onder hoogst gevaarlijke omstandigheden diensten eischt, de middelen niet mag onthouden om het eigen lijf of dat der gewonden, die men helpen moet, te verdedigen.

Aangezien de behoefte aan eene politiewacht tot handhaving van de orde bij de formaties en tot bescherming van gewonden tegen maraudeurs en kwaadwilligen steeds is gevoeld geworden, was de bepaling, voorkomende in de Conventie van 1864: „*La neutralité cesserait si ces ambulances ou ces hôpitaux étaient gardés par une force militaire*” ongerijmd; tot het opheffen dier ongerijmdheid dient het gestelde sub 2. Ten einde echter ten overvloede elk misbruik tegen te gaan, is in de Conventie van 1906 op voorstel van den Oostenrijkschen afgevaardigde opgenomen, dat het piket of de schildwachten moeten zijn voorzien van: „*eene regelmatige opdracht*”.

Volgens mededeeling van den Engelschen afgevaardigde ter Conferentie van 1906, MACPHERSON is het in den Engelsch-Transvaalschen oorlog herhaaldelijk voorgekomen, dat ambulances bedreigd en veldhospitalen niet geëerbiedigd werden, dewijl zich daarin bevonden wapenen en patronen, afkomstig van gewonden. Aangezien die feiten in strijd zijn met den geest der conventie, werd, ten einde voor het vervolg herhaling te voorkomen, sub 3 aan art. 8 toegevoegd.

HOOFDSTUK III.

Van het personeel.

ART. 9.

Het personeel, dat uitsluitend belast is met het opnemen, het transport en de behandeling der gewonden en zieken, alsmede met de administratie der geneeskundige formaties en inrichtingen, de aalmoezeniers, aan de legers verbonden, zullen onder alle omstandigheden geëerbiedigd en beschermd worden; wan-

neer zij in handen van den vijand vallen, zullen zij niet als krijgsgevangenen worden behandeld.

Deze bepalingen zijn van toepassing op het personeel, dat bij de geneeskundige formaties en inrichtingen, in het geval, bedoeld bij Art. 8 No. 2, de wacht heeft.

Het bleek op de Conferentie van 1906 eene alles behalve gemakkelijke taak om eene juiste formule te vinden voor het personeel, dat ten allen tijde zoude worden beschermd en geëerbiedigd, in dien zin, dat voldoende waarborgen aanwezig waren tegen misbruiken en tegen verwaarloozing van of onvoldoende zorg voor de gewonden en zieken.

De leden dier conferentie zijn volgens onze meening gelukkig geweest bij het vaststellen dier formule „*het personeel, dat uitsluitend belast is met het opnemen, het transport en de behandeling.*” Zij biedt de zoo even bedoelde waarborgen aan. Zij beperkt „*de intendance*” en de „*administratie,*” genoemd in art. 2 van de Conventie van 1864, zeer te recht tot „*de administratie der geneeskundige formaties en inrichtingen,*” terwijl zij aan de vermelding „*de aalmoezeniers*” toevoegt „*aan de legers verbonden.*” In het „*Rapport général*” der Conferentie van 1906 komt met betrekking tot dit laatste o. a. op bladz. 19 voor: „*Un aumônier n'est attaché à une armée qu'autant qu'il y a un lien officiel avec cette armée, il ne peut s'y attacher par sa seule volonté, et par suite, les craintes que l'on a pu exprimer au sujet du zèle un peu excessif de certains ministres du culte doivent être écartées.*”

Toe te juichen is het, dat in de thans van kracht zijnde conventie de uitdrukkingen „*onzijdigheid*” en „*onschendbaarheid*” zijn vervangen door de woorden „*geëerbiedigd en beschermd worden.*” Die woorden geven beter uitdrukking aan den eerbied, die men verschuldigd is aan mannen, die, zonder zelf naar de wapenen te mogen grijpen, hun plicht vervullen op de gevaarlijkste punten en onder de moeilijkste omstandigheden. Dat vorenbedoeld personeel niet als krijgsgevangenen behandeld mag worden, is natuurlijk. Wanneer het toch niet tegen krijgsgevangenschap beschermd was, zoude zijne werkzaamheden beperkt blijven tot de achterste liniën. In geval

van gevangenneming zoude het voor de eigen partij verloren en voor de tegenpartij nutteloos zijn, daar deze het recht mist, van krijgsgevangenen diensten te eischen, die in eenig verband staan tot de oorlogshandelingen.

Dat het personeel (piket of schildwachten), genoemd sub 2 van art. 8, evenmin als krijgsgevangenen mag worden behandeld, is eene afwijking van eene vroeger vrij algemeen heerschende meening. Deze meening is als minder juist verworpen, eenerzijds omdat dat personeel niet anders behandeld mag worden dan de gewapende ziekenverplegers, anderzijds om dat personeel niet in eene hoogst moeilijke positie te brengen, daar het zich niet verdedigen mag.

Beide partijen hebben er evenveel belang bij, dat de geneeskundige formatie of inrichting steeds volledig bruikbaar zij en dat zij niet geplunderd worde in den tijdduur, die verloopt tusschen het tijdstip, waarop het piket de formatie zoude verlaten om de krijgsgevangenschap te ontgaan en dat, waarop de tegenpartij de formatie of inrichting bezet.

Dat de Conventie van 1906 de beperkende bepaling van die van 1864: „*wanneer het in de uitoefening zijner bediening is en zoo lang er gewonden weg te dragen of te helpen zullen zijn,*” niet heeft overgenomen, is duidelijk na hetgeen in dit verband is medegedeeld in de toelichting op art. 6 met betrekking tot het materieel. Men moet de noodige krachten beschikbaar houden en steeds weer beschikbaar trachten te krijgen voor nog te verwachten ontmoetingen en het is derhalve niet mogelijk, aan het in dit art. genoemde personeel de bescherming te onthouden, wanneer het tijdelijk niet in functie is, doch gereed gehouden wordt om zijne zeer te waardeeren diensten op het slagveld te bewijzen.

Gelet op de bijvoeging „*uitsluitend*” in den aanhef van het artikel „*Het personeel dat uitsluitend enz.*”, is het noodig, nader te overwegen, welke de rechtspositie is van onze tijdelijke ziekendragers. Volgens de thans van kracht zijnde bepalingen volgen zij reeds op marsch zonder geweer met het geneeskundig materieel achter het bataljon, waartoe zij behooren, zoodat er volgens onze meening geen bezwaar kan bestaan om hen in de bevoorrechte positie van het geneeskundig personeel te

doen deelen en om hun het later te noemen onderscheidings-teeken, voor dat personeel vastgesteld, te verstrekken 1), onder voorwaarde evenwel, dat zij nimmer voor oorlogshandelingen worden aangewezen.

In Oostenrijk en in Zwitserland bestaat een dergelijke toestand; in Duitschland en in Frankrijk dragen de ziekendragers, die niet tot het geneeskundig personeel behooren, evenals bij ons een rooden, dan wel een blauwen band, die hun in den oorlog 1870—71 bescherming verleende.

ART. 10.

Met het personeel, in het vorige artikel bedoeld, wordt gelijk gesteld het personeel der vrijwillige hulpvereenigingen, welke door hunne regeering behoorlijk erkend en gemachtigd zijn, dat in de geneeskundige formaties en inrichtingen van de legers gebruikt zal worden, onder voorbehoud, dat gezegd personeel onderworpen zal zijn aan de militaire wetten en reglementen.

Iedere Staat moet aan den anderen, hetzij reeds in vreedestijd, hetzij bij de opening of in den loop der vijandelijkheden, in elk geval, alvorens er bepaald gebruik van gemaakt wordt, de namen opgeven van de Vereenigingen, welke hij machtiging heeft verleend, onder zijne verantwoordelijkheid aan den geneeskundigen dienst van zijne legers hulp te verleen.

Elke oorlog heeft nog de onvoldoende getalsterkte van het militair geneeskundig personeel aangetoond; het moet dan ook vrij wel als ondoenlijk worden beschouwd, om reeds in vreedestijd over een zoo talrijk personeel te beschikken, als noodig is, om in oorlogstijd in alle behoeften te kunnen voorzien. Wil men dan ook de ellenden niet zien terugkeeren, die aanleiding hebben gegeven tot het ontstaan der Conventie van 1864, dan is de hulp van particuliere geneesheeren en verplegers, die hun eigen materieel medebrengen, onmisbaar.

De geschiedenis leert ons, dat particulieren meermalen hulp verleenden. Zoo vinden we vermeld, dat in 1799 tijdens de

1) Zie het artikel van den Officier van Gezondheid MENSONIDES: „Ziekendragers”, *De Militaire Spectator* 1907, No. 11.

landing der Engelschen en Russen in Noord-Holland, binnen Leiden ruim 4000 zwaar gewonden werden verpleegd; dat in 1815 van de slagvelden van Ligny, Quatre-Bras en Waterloo de gekwetsten naar Brussel werden gebracht en dat de inwoners dier stad zelve hielpen, die naar hunne woningen te dragen, onverschillig of het Franschen, Engelschen, Duitschers of eigen landgenooten waren. Tijdens den Krimoorlog zond Engeland tal van verpleegsters naar het oorlogstooneel, die onder leiding van vrouwen als FLORENCE NIGHTINGALE en Miss STANLEY uitmuntende diensten bewezen en zoo veel mogelijk de leemten in den officieelen geneeskundigen dienst aanvulden. In den Amerikaanschen Secessieoorlog was het zwaartepunt van den geneeskundigen dienst op de schouders der burgerij gelegd; de materieele hulp was schitterend, dank zij de groote draagkracht en de ongekende vrijgevigheid der Amerikanen, en dank zij hun practischen zin. Hierbij mag evenwel niet uit het oog worden verloren, dat het element van beweging in dezen oorlog weinig op den voorgrond trad, waardoor de dienst in eerste linie, het zwaarste gedeelte van den geneeskundigen dienst, zoo veel gemakkelijker was.

De overtuiging van het onmisbare van particuliere hulp in den oorlog deed in October 1863, voornamelijk op initiatief van GUSTAAF MOYNIER, het aanzijn schenken aan de Vereeniging „Het Roode Kruis”.

De Conventie van 1864 zweeg over de particuliere hulp en over de particuliere vereenigingen. De oorlog van 1870—71 zag die hulp in werking en deed LUCAS CHAMPIONNIÈRE, chirurg in de 5e ambulance schrijven: „Wij zijn van oordeel, dat de vrijwillige ambulances op het slagveld eene rol hebben gespeeld en dat die rol is afgespeeld”. Ook JOSEPH DELPECH in zijn „La nouvelle Convention de Genève”, Paris 1907, geeft ons een inzicht in het optreden van de vrijwillige hulpvereenigingen.

De oorlog van 1870/71 heeft geleerd, dat in die vrijwillige hulp groote gevaren kunnen schuilen; schandelijke misbruiken zijn toen aan het licht gekomen.

Overtuigd evenwel van het onmisbare van die hulp, moest naar meerdere waarborgen bij haar optreden worden omgezien.

PAUL FAUCHILLE 1) gaf het denkbeeld aan om een internationaal korps te scheppen, dat in elken oorlog de taak op zich moet nemen om de schipbreukelingen, de gewonden en de zieken op te zoeken en te verzorgen. Dit denkbeeld is nog niet tot uitvoering kunnen komen, eensdeels omdat de nationale hulpvereenigingen nog niet dien trap van ontwikkeling hebben bereikt, noodig voor hare opnemings in eene internationale vereeniging, anderdeels omdat ter richtige volvoering van hare menschievende taak eene internationale verbintenis noodig is, die door hare breede opvattingen en bepalingen geschikt is om de verschillende conflicten en herhaalde beschuldigingen, waarvan ten slotte de gewonden dupe zouden zijn, te voorkomen.

Zoo lang deze internationale vereeniging niet is tot stand gekomen, dienen op andere wijze de noodige waarborgen verkregen te worden. Prof. LUEDER wenscht voor de vrijwillige verplegers een uniform te zien vastgesteld; de Professoren FUNCK-BRENTANO en ALBERT SOREL stellen in hun „Précis du droit des gens” voor, dat de geneeskundige dienst op het slagveld uitsluitend in handen blijft van militairen, en dat, als personeel en materieel van particuliere vereenigingen benut worden, dit onder bevel zal staan van den militairen commandant.

De Brusselsche conferentie wilde voor het personeel van de particuliere hulpvereenigingen meer contrôle; onder meer een bewijs van identiteit en eene autorisatie door de bevoegde macht.

Eene gelijkstelling van de vrijwillige hulp met het officieele geneeskundige personeel moest, om een reeds gedurende vele jaren in de practijk bestaanden toestand kracht van wet te geven, in den nieuwen tekst worden opgenomen.

In verschillende landen waren vrijwillige hulpvereenigingen reeds officieel erkend. Hier uitsluitend mannelijk personeel, bestemd voor den dienst op het slagveld of in de onmiddellijke nabijheid daarvan (geneeskundige colonnes in

1) PAUL FAUCHILLE, „Les secours aux blessés, malades et naufragés dans les guerres maritimes” in de *Revue générale de droit international public*, Deel VI, 1899.

Oostenrijk, vereeniging van vrijwillige ziekenverplegers in tijd van oorlog in *Duitschland*); elders zoowel hulp op de slagvelden als in de hospitalen (vereeniging van St. Jan van Jeruzalem te *Londen*; Samaritijnen onder impuls van Dr. ESMARCK in *Denemarken* en *Italië*); weer elders vrijwillige hulp in de hospitalen in oorlogstijd (Engelsche vereeniging van reserve-ziekenverpleegsters; Duitsche vereenigingen van de hospitalen van het Roode Kruis; Fransche vrouwenvereenigingen enz. enz. 1)

Zonder nu een nieuwen rechtstoestand in het leven te roepen, moest de nieuwe conventie de verschillende door de regeeringen erkende vereenigingen in hare bepalingen opnemen. Vermelding verdient nog hetgeen ten deze gezegd wordt door RENAULT in diens op de Conferentie van 1906 gchoudene rede: „Nous consoliderons donc une situation de fait en reconnaissant expressément les sociétés de secours; nous ne leur constituons pas une protection qui n'existerait pas déjà”, en door MOYNIER: „Il est vrai que toutes les sociétés nationales ne sont pas qualifiées pour prendre part aux faveurs, qui ne peuvent être attribuées qu'à des associations, offrant de sérieuses garanties morales, et administrations. On ne peut admettre que tel est le cas de ceux des organes nationaux de la Croix Rouge dont les gouvernements respectifs ont accepté la coopération et régularisé la position à l'égard de l'Etat; mais cela ne se voit pas partout. D'autre part la Croix Rouge ne possède pas d'organisation générale, ni de pouvoir central, qui réponde de sa conduite en tous pays, et ce n'est par conséquent pas en bloc, comme appartement à une institution unifiée que ces sociétés qui s'y rattachent, peuvent prétendre à une reconnaissance internationale”.

De orde van Malta, de Teutonische orde, de Johanniter orde enz. konden niet in de conventie worden opgenomen, dewijl zij in het volkenrecht geene rechtspersoonlijkheid bezitten. Eene conventie wordt gesloten tusschen Staten. Zij is voor deze slechts bindend en dus ook voor de organisaties, die van deze Staten afhankelijk en voor welke deze Staten ver-

1) Zie besluit van 31 October 1892 op den Franschen geneeskundigen dienst te velde.

antwoordelijk zijn. De hier genoemde orden kunnen slechts deelen in de voorrechten der conventie, wanneer zij zich in eenigen Staat vestigen en die Staat haar als nationale particuliere hulpvereeningen erkent, haar machtigt om onder zijne verantwoordelijkheid met den officieelen geneeskundigen dienst samen te werken, mits de leden dier orden zich onderwerpen aan de militaire wetten en reglementen.

Welke verdere waarborgen de Staten zelven willen eischen van de van hen afhankelijke particuliere hulpvereeningen, is eene zaak van inwendig beheer, waarmede een internationaal verdrag zich niet inlaat. Na machtiging te hebben verleend, is de Staat voor hare handelingen verantwoordelijk. 1)

In verband met den inhoud van dit art. zal het gewenscht zijn, dat de Nederlandsche Regeering na de ratificatie van de Conventie van 1906, aan de verschillende Staten, die tot de herziene conventie zijn toegetreden, den naam opgeeft van de Vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis.” De regeling van de diensten der vereeniging in oorlogstijd is thans, meer nog dan te voren, urgent. In het Nederlandsche Wetboek voor Militair Strafrecht dient eene bepaling te worden opgenomen, inhoudende, dat het personeel van de vrijwillige hulpvereeningen, voor zoover het bij het leger dienst doet, aan militairen wordt geassimileerd. 2)

ART. 11.

Eene in een onzijdig land erkende vrijwillige vereeniging kan de hulp van haar geneeskundig personeel en formaties aan een oorlogvoerende niet verleen, dan met de voorafgegane toestemming van haar eigen regeering en van dien oorlogvoerende zelf.

De oorlogvoerende, die de hulp heeft aangenomen, is gehouden, alvorens er eenig gebruik van te maken, daarvan aan zijn vijand kennis te geven.

1) Zie een voorstel van RAPOSO, strekkende om te bepalen, dat de hulpvereeningen slechts in 2e linie worden toegelaten, 3e zitting van de 2e Commissie, bladz. 11.

2) Zie voor inrichting en werkkring van de Vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis” Jhr. DEN BEER POORTUGAEL'S Oorlogs- en Neutraliteitsrecht enz. 1907, bladz. 217, en A. J. J. QUANJER, *Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap*, 1899, IIe Verslag.

In overeenstemming met art. 3 van het den 29en Juli 1899 te 's-Gravenhage gesloten verdrag nopens de toepassing op den zeeoorlog van de beginselen van de Conventie van Genève van 1864, zijn thans in de herziene conventie regelen opgenomen omtrent de hulp van geneeskundig personeel en materieel van in een neutraal land erkende vrijwillige vereenigingen.

Steeds werd hulp aan een der oorlogvoerenden als schending der neutraliteit aangemerkt, van daar het groote belang om het regelmatige of ongeoorloofde van eene zoodanige hulp nader te omschrijven. Reeds geruimen tijd bestaat bij de particuliere hulpvereenigingen de gewoonte om in tijd van oorlog met uitgeruste ambulances helpend op te treden; in den laatsten tijd ziet men zelfs reeds in enkele Staten, in steden aan de grenzen gelegen, veldhospitaal-materieel in vredestijd opgelegd, gereed om in geval van oorlog zoo spoedig mogelijk hulp te verleen.

De vraag is dus gerechtvaardigd, of, indien die vereenigingen slechts aan één der oorlogvoerenden hulp verleen, zij niet kunnen worden beschouwd als zich in den strijd partij te stellen, waardoor de neutraliteit van den Staat van afkomst in gevaar zoude kunnen komen. Ontegenzeggelijk toch bevoordeelt uitsluitende hulp aan een der oorlogvoerenden den bevoorrechtten Staat, terwijl ook gelijke hulp aan beide oorlogvoerenden dien Staat bevoorrecht, wiens officieele geneeskundige dienst het meest te wenschen overlaat.

Ten einde deze aangelegenheid wettelijk te regelen werden op de Conferentie van 1906 door de Duitsche en Engelsche afgevaardigden twee voorstellen ingediend. Het eerste voorstel hield in om de neutrale Staten te verplichten zelf de hulp hunner vereeniging van het Roode Kruis aan de oorlogvoerenden aan te bieden. Dit voorstel werd met op 2 na algemeene stemmen (Japan en Zweden) verworpen, aangezien het niet wel doenlijk scheen om een neutralen Staat te verplichten, zich met een der oorlogvoerenden in verbinding te stellen.

Met betrekking tot het 2e voorstel, om aan het optreden van eene vrijwillige vereeniging van een neutralen Staat de toestemming te verbinden van beide oorlogvoerende par-

tijen, zegt het rapport van de 2e commissie: „l'obligation de la double autorisation aurait l'avantage de satisfaire les deux belligérants, et elle donnerait toute sécurité, en cas d'acceptation des demandes, aux personnels de secours mis à la disposition de l'un d'eux. Mais elle aurait l'inconvénient grave de faire dépendre la constitution des ressources sanitaires d'un belligérant de l'agrément de son ennemi; elle pourrait de plus exiger de très longs délais pour l'acceptation des demandes, et la commission s'est ralliée à l'opinion qui réclame seulement l'autorisation du belligérant à qui la société désire offrir son concours (22 voix contre 8 et 5 abstentions).

Il faut ajouter que la commission a immédiatement atténué l'effet de ce vote en admettant que le belligérant qui reçoit des secours d'une société d'un pays neutre est tenu, avant tout emploi, d'en faire la notification à son ennemi (21 voix contre 2 et 7 abstentions).”

Te betreuren is het, dat de conventie niet vastgesteld heeft de al of niet wettigheid van de hulp te verleen door militair geneeskundig personeel van de neutrale Staten. 1)

ART. 12.

De personen, aangewezen in de Artt. 9, 10 en 11, zullen, nadat zij in de macht van den vijand zijn gevallen, voortgaan onder zijn bestuur hunne functiën te vervullen.

Wanneer hunne medewerking niet meer onmisbaar zal wezen, zullen zij naar hun leger of naar hun land teruggezonden worden op den tijd en volgens de itineraire in overeenstemming met de militaire noodzaak.

Zij zullen alsdan de zaken, de instrumenten, de wapenen en de paarden medenemen, welke hun bijzonder eigendom zijn.

De inhoud van art. 3 van de Conventie van 1864 eischte verduidelijking en nadere regeling; op grond van dit art. toch

1) Zie beslissing van de Conferentie van Berlijn 1869, I, 18.

In den oorlog tusschen Abyssinië en Italië weigerde l.g. mogendheid den doortocht eener Russische ambulance, die bestemd was om diens vijand te hulp te komen, aangezien vele militaire geneesheeren tot die ambulance behoorden.

weigerden in 1866 eenige te Gitschin in handen der Pruisen gevallen Oostenrijksche officieren van gezondheid om mede te werken bij de verzorging van de gewonden hunner partij; zij meenden aan den inhoud van dat art. het recht op dadelijk ontslag te kunnen ontleenen.

Art. 3. van den in Augustus 1867 te Parijs samengestelden: „Texte adopté à titre de vœux” wees wel den goeden weg aan, maar noch het add. art. 1 van 1868, noch § 40 van de „Rédaction de la Sous-commission de la Conférence de Bruxelles 1874” bewandelden dien weg. Add. art. 1 neemt wel in beginsel aan, dat het personeel zal voortgaan, zijne zorgen te wijden, maar geeft den commandant van het voorwaarts gaande leger slechts de bevoegdheid, het tijdstip van vertrek *voor korten tijd* te verschuiven, terwijl z. e. g. § 40 aangeeft, dat zij, d. w. z. het in het behandelde art. bedoelde personeel, *langs den kortsten weg naar de voorposten zullen geleid worden, zoo zulks zonder schade voor de militaire operatiën kan geschieden.*

Het reeds meer aangehaald artikel: „Humanität und Krieg” wijst met nadruk op het gevaar, dat uit die bepaling zal kunnen voortvloeien.

Ook BLUNTSCHLI'S voorstel om dat personeel, zoo spoedig als de militaire omstandigheden het zullen toelaten, te ontheffen en veilig tot de voorposten van zijn leger te doen geleiden, is evenmin aanneembaar als dat van LÖFFLER, waarin het tijdstip van vertrek wordt vastgesteld op: „na het aanbrengen van de eerste hulp”, hoewel beiden in hunne voorstellen opnemen, dat het personeel *zal* blijven, indien zijne hulp voor de zieken en gewonden zijner partij dit eischt. Een voorschrift om het langs den *kortsten weg* te doen vertrekken of het *aan de voorposten te doen overgeren*, mag niet bestaan, wil men niet, dat dit voorschrift en daardoor de geheele conventie nutteloos worden.

Zoo zonden de Pruisen in 1870 de Fransche geneesheeren altijd over België of Zwitserland naar de Fransche legerafdeelingen terug; zoo ook zond CHANZY eene Pruisische ambulance, die hij aan de Loire genomen had, over St. Malo en Engeland naar Duitschland terug; evenzeer werden twee

Fransche ambulances, die ten onrechte meenden van uit Parijs regelrecht naar Metz te kunnen gaan, bij Pont à Mousson en Gravelotte aangehouden en over België verder gedirigeerd.

De nu gekozen redactie komt aan alle bezwaren te gemoet.

Ten slotte wijzen wij op de uitdrukking, voorkomende in dit artikel: „*onder zijn bestuur*”, welke uitdrukking zachter is en beter geschikt om gevoeligheden te voorkomen, dan die, voorkomende in het Zwitsersche voorstel, welke luidde: „*onder de bevelen van de vijandelijke militaire autoriteit.*”

ART. 13.

De vijand zal aan het geneeskundig personeel, bedoeld bij Art. 9, gedurende den tijd, dat het in zijne macht zal zijn, dezelfde voordeelen en hetzelfde tractement verzekeren, als aan het personeel van overeenkomstige graden in zijn leger.

Hoewel in 1870 de in Pruisische handen gevallen geneesheeren geen tractement, of — zoo wel — slechts met de grootste moeite ontvingen, dewijl er geene kas was, die zich verantwoord achtte, de noodige betalingen te doen, is men het er vrij wel over eens, dat salariering behoort te geschieden, wil men, dat het personeel zijne taak met ijver en oewijding vervulle; de vraag deed zich alleen nog voor, of dat personeel het tractement moet behouden, dat het in het eigen leger genoot, dan wel, of het de zelfde salariering zal ontvangen, die de tijdelijke bestuurder voor diens personeel heeft vastgesteld, aangezien het bezwaarlijk aangaat, voor gelijke diensten ongelijke betaling te geven.

Dit artikel heeft thans den knoop doorgehakt.

HOOFDSTUK IV.

Van het materieel.

ART. 14.

De verplaatsbare geneeskundige formaties (d. z. dezulke, welke bestemd zijn de legers te velde te vergezellen) zullen, bijaldien zij in de macht des vijands vallen, hun materieel met inbegrip der bespanningen, behouden, welke ook de middelen van transport en het begeleidend personeel mogen wezen.

Evenwel zal de bevoegde militaire autoriteit de bevoegdheid hebben, zich er van voor de verpleging der gewonden en zieken te bedienen; de terugzending van het materieel zal onder dezelfde voorwaarden geschieden, als voor het geneeskundig personeel is bepaald en zooveel mogelijk tegelijkertijd.

ART. 15.

De gebouwen en het materieel van de vaste geneeskundige inrichtingen blijven aan de wetten van den oorlog onderworpen, maar kunnen niet tot een ander doel worden bestemd, zoo lang zij voor de gewonden en zieken noodig zijn.

De bevelhebbers der opereerende troepen zullen er evenwel, in geval van overwegende militaire noodzaak, over kunnen beschikken, mits zij vooraf het lot verzekeren van de gewonden en zieken, die er zich in bevinden.

Reeds bij art. 6 behandelden wij het verschil tusschen „formaties” en „inrichtingen”; ter verduidelijking is in art. 14 nog eene nadere bepaling gevoegd.

Aangezien het materieel staats- of bijzonder eigendom kan zijn en het op de meest uiteenlopende wijze kan zijn samengesteld, afhankelijk van het gebruik, dat men van dat materieel denkt te maken, kan de rechtstoestand niet op gelijkvormige wijze geregeld worden. Die rechtstoestand staat in verband met den bijzonderen toestand, waarin het materieel, zoo in bezittelijk als in gebruikelijk opzicht verkeert.

De conventie heeft te recht personeel en materieel innig aan elkaar verbonden; zonder personeel is het materieel, zonder materieel is het personeel vrij wel waardeloos.

Uit welken hoofde is verschil in behandeling van het materieel van formaties en van inrichtingen gewettigd?

De schrijver van het meer aangehaalde artikel: „Humanität und Krieg” dwaalt; wel hebben alle herstellingsoorden — ambulante, tijdelijke of permanente — alle treinen voor den geneeskundigen dienst, als beoogende alle het zelfde doel, behoefte aan bescherming en eerbiediging, maar hun omvang en hunne taak zijn niet de zelfde. Formaties en inrichtingen storen zich niet aan nationaliteit en bieden aan vriend en vijand gelijke

liefderijke zorg, maar het gevaar, waaraan zij zijn blootgesteld, de waarde, die haar bezit voor de eigen partij bezit, is niet de zelfde.

Na een bloedigen slag, die vele offers heeft gevergd, kan het voorkomen, dat al het materieel en personeel der formaties zich in de macht van de overwinnende partij bevindt; bleedit te harer beschikking, dan zoude de zwakke partij zonder eenige hulp voor de naaste toekomst zijn. Voorzag nu art. 14 niet hierin, dan zoude natuurlijk die zwakste partij, uit vrees van hare formaties voor haar verloren te zien gaan, ten nádeele van de gekwetsten, te spoedig aan haar den last verstrekken van terug te gaan, waardoor tevens aan de overwinnende partij de middelen zouden worden onthouden, om hare taak naar behooren te vervullen.

De inrichtingen — de hospitalen — daarentegen zijn meer aan plaats gebonden en meer achterwaarts gelegen. Zijn deze aan minder gevaren blootgesteld, de veel grootere waarde, de grootere omvang van hun materieel maken, dat zij voor den overwinnaar van veel grooter belang, schier onmisbaar zijn. Zij zijn bovendien, in overeenstemming met de beginselen der conventie, de basis voor de verpleging van de gewonden van beide partijen.

Wat beteekent de uitdrukking in art. 15: „*blijven aan de wetten van den oorlog onderworpen*”, wil dat zeggen, dat de overwinnend voorwaarts rukkende partij het materieel in eigendom kan aanvaarden, of wel, dat zij daarover slechts voor den duur van den oorlog de vrije beschikking heeft?

Lettende op de hedendaagsche opvatting van het woord: „oorlogsbuit”, zoude men geneigd zijn, de laatste meening als de juiste te erkennen. Volgens die opvatting toch, mag alleen buit worden gemaakt, althans op zeer kleine uitzonderingen na, staats eigendom, dat den oorlog voedt, of dat dienstbaar kan zijn als dwangmiddel voor een spoedig herstel van den vrede. Het materieel van de geneeskundige inrichtingen voldoet noch aan den eenen, noch aan den anderen eisch. Sedert zieken en gewonden beschermd worden en hun eene behoorlijke verpleging ten allen tijde gewaarborgd is, verhoogt dit materieel de kracht van een leger niet. De overwinnaar heeft

de vrije beschikking over dit materieel noodig, en de terug-gave, zoodra hij het niet meer behoeft of bij het sluiten van den vrede bevordert een meer duurzamen vrede en is dus in den geest van het moderne volkenrecht.

Aangezien ingevolge den inhoud van de 2e alinea van art. 1 dezer conventie, de terugtrekkende partij eenig geneeskundig personeel en materieel bij zijne gewonden moet achterlaten, moet aan de militaire autoriteit van den overwinnaar de in art. 14, 2e alinea, toegestane bevoegdheid worden ingeruimd. Omtrent de terugzending van het materieel gelden de bij art. 12 vermelde beschouwingen. Opmerking verdient, dat art. 14 zeer ruim is gesteld en zelfs gerequireerde karren en wagens niet uitsluit.

Art. 15 heeft slechts betrekking op *militaire* inrichtingen, daar de burgerlijke inrichtingen volgens art. 56 van het Haagsche reglement van 1899 niet in beslag genomen kunnen worden.

De woorden: „y compris les hôpitaux fixes qui appartiennent à l'Etat” zijn op dien grond dan ook, ongeacht de tegenwerpingen van den Engelschen afgevaardigde MACPHERSON, uit den voorgestelden tekst geschrapt. 1) De 2e zinsnede van art. 15 is op verlangen van de Duitsche en van de Oostenrijk-Hongaarsche gedelegeerden aan dat artikel toegevoegd en houdt oordeelkundig rekening met de eischen der practijk. 2)

Aangaande hare beteekenis kunnen wij volstaan met te verwijzen naar LUEDER, waar die zegt: „Man vergegenwärtige sich der Gang, die Nothlagen, die Anstrengungen des Krieges, wie sie wirklich sind und zu Anforderungen und dringlichen Bedürfnissen führen, die man nicht mit einer die Sache allerdings kurz und entschieden erledigenden Bestimmung: „*Einquartierungen dürfen in Sanitäts-Anstalten nicht gelegt werden*” abschneiden kann und darf. Man hat nicht immer andere genügende Quartiere zur Hand, die doch nach den Umständen dringend wünschenswerth oder nöthig sein können. Die von langen Strapazen, nach heftigen Kämpfen, durch Gewaltmärsche und allerhand Entbehrungen auf Aüßerste

1) Zie 4e voltallige zitting, 28 Juni 1906, bladz. 3 en 4.

2) Zie rapport van de 3e Commissie, bladz. 3, 5 en 6.

angegriffene tapfere Truppe kann in dem hinlanglichen Raum bietenden Hospitale endlich ein genügendes Unterkommen finden, — oder muss bei ungünstigen Witterungsverhältnissen im Freien bleiben. Auf welchem Grunde wollte man ihren Führer zu nöthigen versuchen sich für das Letztere zu entscheiden, und dadurch wegen eines Gesetzes, das doch die Milderung der Kriegshärten, zu dienen bestimmt ist, nicht nur gegen seine braven Soldaten mit der äussersten Härte zu verfahren, sondern auch ihren Gesundheitstand, ihre fernere — vielleicht sehr nöthige Leistungsfähigkeit in Frage zu stellen. Dies zu thun würde doch ein leerer Formalismus sein”.

Na er dan op gewezen te hebben, dat het in een bepaald geval misschien onmogelijk kan zijn, de zich in dat hospitaal bevindende gewonden daaruit te verwijderen, gaat de schrijver voort: „in diesem Falle (würde) ihr Aufenthaltsort aus einem neutralen, wie sie zu beanspruchen haben, in einem nicht-neutralen verwandelt. Die rothgekreuzte Fahne müsste eingezogen werden, und das bis dahin geschützte und unverletzliche Local würde wie jenes andere als verletzt und angreifbar dastehen”.

In deze richting volgt de conventie LUEDER niet; zie het slot van de 2e alinea van art. 15. 1)

ART. 16.

Het materieel der vrijwillige hulpverenigingen, welke in overeenstemming met de voorwaarden, door de Conventie aangewezen, tot hare voorrechten is toegelaten, wordt als bijzondere eigendom beschouwd, en, als zoodanig, onder alle omstandigheden geëerbiedigd, behoudens het erkend recht der oorlogvoerenden om het, volgens de wetten en gebruiken van den oorlog, te requireeren.

Dit artikel kwam na heftige discussie en trots het hevige verzet van den Engelschen afgevaardigde tot stand. De conferentie stelde zich uitsluitend op het standpunt, dat het in dit artikel bedoelde materieel privaat eigendom is, niettegenstaande de redeneering van den Engelschen afgevaardigde

1) Zie ook H. L. VAN OORDT, „De herziene Conventie van Genève”, *De Militaire Spectator* 1907, No. 3.

verre van onjuist was. Hij betoogde toch, dat, aangezien de hulp-vereenigingen feitelijk in den militair-geneeskundigen dienst worden ingelijfd, haar materieel — althans dat der vaste inrichtingen — ook aan de wetten van den oorlog behoort te blijven onderworpen. In verschillende landen zijn die hulp-vereenigingen een officieel orgaan voor oorlogstijd geworden. In Zwitserland bijv. worden zij door den Staat gesubsidieerd; in andere landen bezitten zij reeds in vreedstijd eene groote hoeveelheid materieel, bestemd om in oorlogstijd het leger te worden toegevoegd en dat ook in vreedstijd geregeld van staatswege geïnspecteerd wordt. Bij mobilisatie vestigen in Oostenrijk de hulp-vereenigingen zich in kazernes en richten daar reserve-hospitalen op. In Frankrijk doen zij dienst als station-hospitalen en nemen zij verschillende diensten waar, die feitelijk moeten rusten op de schouders van den militair-geneeskundigen dienst. In Engeland echter bestaan dergelijke hulpvereenigingen, die den Staat na ingetreden mobilisatie te hulp komen, niet; daar moeten alle diensten op het oorlogsveld door den officieelen geneeskundigen dienst verricht worden. De Engelsche afgevaardigde vreesde, dat zoo het materieel der vrijwillige hulpvereenigingen niet aan de wetten van den oorlog werd onderworpen, de Staten daarin aanleiding zouden kunnen vinden, om zich te ontlasten van de kosten van aanschaffing van materieel, ten einde die te doen drukken op de hulpvereenigingen, wier materieel onaantastbaar is 1).

Het Engelsche voorstel werd met 15 tegen 11 stemmen verworpen, waarop het Fransche voorstel, in den geest van het aangenomen artikel, werd goedgekeurd met 20 tegen 2 stemmen en 5 onthoudingen. Het requisitierecht, den

1) Zie 4e zitting van de 3e commissie blz. 5.

Moynier: „La révision de la convention de Genève” bladz. 27. „Le personnel qui dispose du matériel fixe ou mobile, appartenant à des sociétés civiles de secours, ayant généralement revêtu un caractère semi-officiel, l'ennemi pourrait être tenté de se prévaloir de cette circonstance, pour s'en emparer, mais ce ne serait pas équitable, puisque ces choses ne font nullement partie de la fortune publique. Il importe donc, pour prévenir des contestations, d'affirmer leur caractère de propriétés privées.”

oorlogvoerenden volgens de wetten en gebruiken van den oorlog, toegestaan, is intusschen gewaarborgd. Even zoo goed als men van de inwoners privaats bezit voor de troepen kan opeischen, evenzoo kan men het materieel van de vrijwillige hulpvereenigingen, indien oorlogsnoodzaak daartoe dringt, in gebruik nemen.

HOOFDSTUK V.

Van de ontruimingsconvooien.

ART. 17.

De ontruimingsconvooien zullen als de verplaatsbare geneeskundige formaties worden behandeld, behoudens de volgende bijzondere bepalingen.

1e. De oorlogvoerende, die een convooi oplicht, zal, indien de militaire noodzaak dit eischt, het kunnen verplaatsen, als hij de zorg voor de zieken en gewonden, die het bevat, op zich neemt.

2e. In dit geval wordt de verplichting om het geneeskundig personeel, bedoeld bij Art. 12, terug te zenden, uitgestrekt tot het geheele militaire personeel, verbonden aan het transport of aan de bewaking van het convooi en voorzien van eene voor dat doel regelmatige opdracht.

De verplichting tot teruggave van het geneeskundig materieel, bedoeld bij artikel 14, zal van toepassing zijn op de spoortreinen en schepen der binnenvaart, welke bepaaldelijk voor de ontruimingen zijn georganiseerd, alsmede op het materieel voor den huishoudelijken dienst der voertuigen, treinen en gewone booten, behoorende tot den geneeskundigen dienst.

De militaire voertuigen, niet behoorende tot den geneeskundigen dienst, kunnen met hunne bespanningen worden buit gemaakt. Het burgerlijk personeel en de verschillende transportmiddelen, door requisitie verkregen, met inbegrip van het spoorwegmaterieel en dat der handelsbooten, gebruikt voor de convooien, zullen aan de algemeene regels van het volkenrecht onderworpen zijn.

De slotzinsnede van art. 6 van de Conventie van 1864, luidende: „*Les évacuations, avec le personnel, qui les dirige*

seront couvertes par une neutralité absolue", gaf aanleiding tot verschillende uitleggingen. Men kan er uit lezen, dat een gewonden- en zickentransport zich door 's vijands liniën mag bewegen; men meende zelfs aan deze bepaling het recht te mogen ontleenen, om de evacuatie uit eene belegerde vesting te eischen, niettegenstaande toch van algemeene bekendheid is, dat de honger voor den aanvaller een te machtig bondgenoot is, om dien te verwaarloozen; niettegenstaande bij een ieder de overtuiging moet bestaan, dat de oorlogshandelingen zelve nimmer aan banden mogen worden gelegd. Het oorlogsrecht beoogt een zoo spoedig mogelijk einde van den oorlog, terwijl deze juist bij een ongehinderd doorlaten van een ontruimingsconvooi uit eene belegerde vesting op elk gewild oogenblik zoude gerekt worden.

Om elken twijfel voor het vervolg te voorkomen, en ten einde rekening te kunnen houden met den rechtstoestand van de samenstellende deelen van een dergelijk convooi, besloot de Conferentie van 1906 een nieuw artikel toe te voegen aan het slot der artikelen, betreffende het personeel en het materieel.

Als vaststaand beginsel werd aangenomen, dat de ontruimings-convooien zoowel in hun geheel, als in hunne samenstellende deelen gelijk berechtigd waren als de mobiele geneeskundige formaties.

De details en de samenstellende deelen van personeel en materieel zijn, voor wat hun rechtstoestand betreft, met groote nauwkeurigheid afzonderlijk opgenoemd in de rapporten van den Kolonel OLIVIER in de 8e Commissie en van RENAULT in de voltallige zitting. Aan de hand van dit laatste rapport zullen wij op deze aangelegenheid nader ingaan.

Het personeel van het convooi kan bestaan uit:

1e. Het geneeskundig personeel, waarvan sprake is in de artt. 9, 10 en 11; dit personeel moet ingevolge art. 12 teruggezonden worden, zoodra zijne medewerking niet meer onmisbaar zal zijn.

2e. Het militaire personeel in dienst bij het vervoer; dat kan bestaan uit geleiders van voertuigen, *niet* tot den geneeskundigen dienst behoorende, — of wel bij spoorwegvervoer.

uit militair exploitatiepersoneel, zooals de sappeur-compagnieën der spoorwegen in Frankrijk, en de spoorweg- en exploitatie-compagnie van het regiment Genietroepen in Nederland; — of wel bij vervoer te water, uit de matrozen in dienst van den Staat, die op de vaartuigen zijn ingedeeld.

Al dit personeel wordt behandeld als de geleiders van de voertuigen der geneeskundige formaties (art. 14), d.i. het wordt teruggezonden, welke ook de vervoermiddelen mogen zijn.

Gebruikt een oorlogvoerende voor het vervoer van zieken en gewonden, bij gebrek aan geneeskundige voertuigen, munitie-, bagage-, proviand- of welke andere militaire voertuigen ook, dan behoort toch het begeleidend personeel tegen krijgsgevangenschap beschermd te worden, wil men niet de kans beloopt, dat dit personeel, om de krijgsgevangenschap te ontgaan, de gewonden en zieken aan hun lot overlaat.

3e. Het militair personeel, belast met den politie- of wachtdienst bij het convoi. Er bestaat geene enkele reden, het anders te behandelen, dan het piket of de schildwachten, die eene geneeskundige formatie bewaken (art. 9. 2e zinsnede).

4e. Het burgerpersoneel, waartoe behooren: de geleiders van gerequireerde voertuigen; het niet militaire exploitatiepersoneel der spoorwegen; de bemanning van handelsvaartuigen.

Het is onderworpen aan het gewone oorlogsrecht, het kan niet krijgsgevangen gemaakt worden, doch kan door den nemer van het convoi eveneens gerequireerd worden, indien daartoe de noodzakelijkheid bestaat. Gebeurt dit niet, dan wordt het vrijgelaten of teruggezonden.

Ook het materieel kan in verschillende categorieën verdeeld worden en dienovereenkomstig worden behandeld:

1e. Materieel, behoorende tot den militair-geneeskundigen dienst of tot officieel erkende vrijwillige vereenigingen, zooals speciale treinen of hospitaalschepen, daartoe door den geneeskundigen dienst of door hulpvereenigingen ingericht en georganiseerd, benevens de wagens en schepen, voor den huishoudelijken dienst der ontruimingen bestemd.

Dit materieel doelt in de voordeelen, bij art. 14 aan dat der geneeskundige formaties toegekend.

2e. Voertuigen met hunne bespanningen, welke aan andere

militaire diensten dan den geneeskundigen dienst zijn ontleend.

Deze blijven aan den oorlogvoerende, die er zich van meester maakt; de ten gevolge van moreele omstandigheden voor de geleiders aangegevene handelwijze is hier niet van toepassing; de geleiders worden alleen teruggezonden.

3e. Materieel, door requisitie verkregen, zoowel wagens en karren met hunne bespanningen als gewoon spoorwegmaterieel of particuliere schepen, voor evacuatie van gewonden en zieken gebezigd. Dit materieel valt onder de algemeene regelen van het volkenrecht, d. w. z. het wordt als bijzonder eigendom teruggegeven, kan echter op nieuw gerequireerd worden. Een en ander overeenkomstig art. 46. 2e zinsnede, artt. 52, 53 en 54 van het Haagsche Reglement van 1899 1).

Elk oorlogvoerende moet echter het recht hebben, om, indien militaire noodzaak dit eischt, een ontruimings-convooi te verplaatsen, opdat deze transporten de operatiën van den occupator niet hinderen; hij moet de itinéraire mogen wijzigen en het convooi zelfs tijdelijk aanhouden. Dit recht van contrôle en onderzoek is, ten opzichte der hospitaalschepen, ook opgenomen in de Conventie van 's-Gravenhage van 1899 voor de toepassing van de Conventie van Genève op den zecoorlog (art. 4).

Bovendien moet de oorlogvoerende het recht hebben, de evacuatie-convooiën geheel te doen ontruimen, mits hij slechts de zorg voor de zich in het convooi bevindende zieken en gewonden op zich neemt. Hier toch geldt het niet eene mobiele formatie, die zieken of gewonden opzoekt, of zoo juist opgezocht heeft en voor wie het dus — zonder nadeel toe te brengen — niet mogelijk zoude zijn die formatie te desorganiseeren, doch het geldt hier reeds verbondene en

1) „Les voitures de réquisition avec leurs attelages, étant propriété privée, devraient être restituées; le matériel de chemin de fer et les navires du belligérant opposé, appartenant soit à l'Etat, soit à des sociétés ou des personnes privées, pourraient être retenus, mais devraient être restitués à la paix, avec règlement d'indemnité; le matériel de chemin de fer, provenant d'Etats neutres, qu'il appartienne à ces Etats ou à des sociétés ou personnes privées devrait leur être renvoyé aussitôt que possible.”

tot vervoer geschikte gewonden en zieken, zoodat eene gelijktijdige terugzending van personeel en materieel niet behoeft te worden voorgeschreven. De occupator heeft zich, voor wat de samenstellende deelen van het convooi betreft, slechts te gedragen naar de vastgestelde bepalingen.

Een gelijk beginsel treedt op den voorgrond in de Haagsche conventie, voor de toepassing van de Conventie van Genève op den zeeoorlog (art. 9).

HOOFDSTUK VI.

Van het onderscheidingsteeken.

Het is niet voldoende, vast te stellen welk personeel en welk materieel beschermd en geëerbiedigd zal worden, ook dienen waarborgen in het leven te worden geroepen, dat die eerbiediging en bescherming niet het deel worden van hen of van dat, wat daarop geen recht heeft. Een onderscheidingsteeken moest vastgesteld worden en zekerheid moest worden verkregen, dat dit teeken niet ten onrechte worde gevoerd. Zoo wel het sociale belang, als de militaire discipline eischen de vaststelling van internationale bepalingen, als den zekersten, zoo niet den eenig mogelijken waarborg tegen misbruiken, ter verzekering, dat bescherming slechts verleend wordt aan dengene en aan datgene, wie en wat daarop recht heeft uithoofde van het onschuldige karakter en de liefderijke roeping.

ART. 18.

Als hulde aan Zwitserland, wordt het hieraldisch teeken van het roode kruis op witten grond, bij tegenstelling gevormd uit de kleuren van het Zwitsersche wapen, gehandhaafd als zinnebeeld en onderscheidingsteeken voor den geneeskundigen dienst der legers.

Niet gekozen in eenig verband met den Christelijken godsdienst, doch alleen als hulde aan den Staat, die de eerste conventie voor internationale hulp op zijn grondgebied had zien tot stand komen en tevens als zinnebeeld van de over-

eenstemming, die bestaat tusschen het wapen van een door internationale tractaten gewaarborgd neutraal land en het wezenlijk internationale ordelievende karakter der conventie, vond toch dit teeken op de Conferentie van 1906 geene algemeene instemming. Dit gebrek aan overeenstemming was eensdeels te wijten aan het destijds door Turkije geopperde bezwaar, dat de niet-christelijke volken tegen dat teeken moesten hebben; — voor een ander deel aan de meening, dat, nu de particuliere hulpvereenigingen officieel erkend waren, meerdere waarborgen noodig waren.

Verschillende niet-christelijke Staten, China, Japan en Siam, hebben door hunne onderteekening der conventie bewezen, dat bij hen het eerste bezwaar niet gold. Perzië echter aanvaardde dit artikel niet, terwijl Turkije, dat op de conferentie niet vertegenwoordigd was, de conventie wel geteekend heeft, maar onder restrictie, dat het de roode halve maan in stede van het roode kruis als onderscheidingsteeken had aangenomen.

De conferentie achtte het niet alleen nutteloos, maar zelfs schadelijk om de afmetingen van het onderscheidingsteeken voor te schrijven; do vorm is reeds door een jaren lang gebruik vastgesteld, niemand denkt er aan, van dien vorm af te wijken; schreef men nu de afmetingen voor, dan zoude een teeken van andere afmetingen, voor andere doeleinden aangewend, als zijnde geene reproductie van het internationaal onderscheidingsteeken, — geene overtreding der conventie vaststellen, maar een zeer geschikt middel tot misbruik kunnen zijn.

ART. 19.

Dit teeken zal, met vergunning van de bevoegde militaire autoriteit, voorkomen op de vlaggen, de armbanden en op al het materieel, dat behoort tot den geneeskundigen dienst.

Algemeen, en alleen als zinnebeeldig teeken, beschermt het Roode kruis, indien het zichtbaar is en met toestemming van de bevoegde militaire autoriteit gedragen wordt, de personen en zaken, in deze conventie bedoeld, zonder nog te kennen te

geven, dat de afwezigheid van dit teeken tot onherroepelijk gevolg heeft, dat het materieel wordt buit gemaakt, noch dat dit teeken op de kleinste onderdeelen moet voorkomen.

De afgevaardigden HOLLAND, MACPHERSON en JOHN FURLEY hadden voorgesteld om de aanhechting van het teeken, voorzien van een stempel of zegel van het Ministerie van Oorlog en van den Chef van den Geneeskundigen dienst, op alle voorwerpen verplichtend te stellen; terwijl een ander Engelsch voorstel, in overeenstemming met art. 5 van het Haagsche Verdrag van 29 Juli 1899 nopens de toepassing op den zeeoorlog van de beginselen der Conventie van Genève van 1864, luidde: „les wagons, les voitures et l'autre matériel roulant, affectés exclusivement au service sanitaire, soient colorés en blanc, sur toute l'étendue de chaque côté, en y superposant une croix-rouge aussi grande, qu'admettront les dimensions du véhicule.”

Noch het eene, noch het andere voorstel werd in ernstige overweging genomen. Het is toch practisch onmogelijk, om op alle voorwerpen een officieel teeken te eischen, trouwens de juiste interpretatie der conventie is niet gelegen in het ondergeschikt maken van de bescherming aan de aanwezigheid van het Roode kruisteeken of eenigen officieelen stempel, maar in de beantwoording door de militaire autoriteiten van de vraag of de bescherming uit zichzelf volgt, onverschillig of het Roode kruisteeken met zegel al of niet aanwezig is. Het tegenvoorstel van den afgevaardigde KEBEDGY op het eerste voorstel, slechts eischende de vergunning van de bevoegde militaire autoriteit, werd dan ook zonder stemming aangenomen. Het tweede Engelsche voorstel werd met 26 tegen 1 en 3 onthoudingen verworpen. Het doel van dat voorstel, om te voorkomen, dat voertuigen van den geneeskundigen dienst tot andere militaire doeleinden zouden worden gebezigd, is practisch niet te bereiken; de conferentie achtte het voldoende, dat de militaire autoriteit beslist, zoo als haar noodig voorkomt.

Zeer zeker is het wenschelijk, dat het geneeskundig rollend materieel op eenigen afstand zichtbaar zij, maar dit

mag er niet toe leiden, dat de aanwezigheid van den troep ontijdig aan den vijand verraden wordt. 1)

Getrouw aan den eenvoud der conventie, eischt zij geene buitensporige details omtrent het gebruik van het teeken, evenmin een voorgeschreven teeken voor den nacht, noch een voorgeschreven uniform voor het personeel 2); zij eischt slechts de vergunning van de bevoegde militaire autoriteit.

Uit de woorden: „*op al het materieel*” zou feitelijk volgen, dat de lantaarns van het Roode kruisteeken moeten voorzien zijn; in het: „Rapport du Comité de rédaction” komt echter voor: „Rien n'empêche d'employer la nuit des lanternes, à croix rouge, comme cela a lieu notamment au Japon. C'est l'application pure et simple du principe.” Het gebruik van eene roode lantaarn 3), zoo als voor het Nederlandsche leger is voorgeschreven, (Voorschrift op den velddienst, bladz. 31, 1e zinsnede) komt minder wenschelijk voor.

Door het gebruik van het woord „teeken” is eene vlag, hoewel in de artt. 21 en 22 genoemd, niet meer bepaald voorgeschreven, zoodat thans het gebruik van beschilderd blik of van beschilderd doek, binnen rottinghoepel gespannen, wellicht geoorloofd is.

ART. 20.

Het personeel, beschermd krachtens de Artt. 9, 10 en 11, draagt, vastgehecht aan den linker arm, een armband met het roode kruis op witten grond, afgegeven en gestempeld door de bevoegde militaire autoriteit, vergezeld van een identiteitsbewijs voor de niet in militaire uniform gekleede personen, welke aan den geneeskundigen dienst der legers verbonden zijn.

De armband van het Roode Kruis verleent slechts dan bescherming, wanneer die is afgegeven door de bevoegde

1) Zie de beschouwingen van de afgevaardigden GOUTCHOFF, YERMOLOFF, ODIER, AKASHI en VON MANTEUFFEL in de 4e zitting van de 4e commissie, bladz. 9.

2) De vraag van de uniform werd behandeld en op de zelfde wijze opgelost te Karlsruhe in 1887.

3) H. L. VAN OORDT, „De herziene Conventie van Genève.” *De Militaire Spectator* 1907, No. 3, bladz. 227.

militaire autoriteit, die voor het gebruik verantwoordelijk blijft; zij doet het niet-uniformdragende personeel als officieel personeel onderkennen.

Bij het toelaten van niet-militaire hulp kan de contrôle, die de officieel erkende vrijwillige vereenigingen slechts ten goede kan komen, bezwaarlijk te streng zijn.

Een identiteitsbewijs voor hen, aan wie een gestempelde armband werd afgegeven, was noodig.

Na eenige besprekingen kwam men op de Conferentie van 1906 overeen, dat de armband moet zijn vastgehecht, om te spoedig af- en weder aandoen te voorkomen; aan den linker arm, opdat den soldaat in de hitte van den strijd geen twijfel overblijve, of hij al dan niet beschermd personeel tegenover zich heeft; moet zijn gestempeld en afgegeven door de bevoegde militaire autoriteit.

Een voorstel om, ten einde de uitgifte te beperken, den gestempelden armband slechts te doen afgeven aan hen, die zonder armband als combattant of als spion konden worden aangemerkt, werd om der bezwaren wille, niet in stemming gebracht. 1)

ART. 21.

De vlag der conventie kan slechts worden gevoerd door de geneeskundige formaties en inrichtingen, welke zij beveelt te beschermen en met de toestemming van de militaire autoriteit.

Zij moet vergezeld zijn van de nationale vlag van den oorlogvoerende, bij wien de formatie of inrichting behoort.

De militair geneeskundige formaties, welke in 's vijands macht zijn gevallen, zullen echter, zoo lang zij zich in dien toestand bevinden, geen andere vlag voeren dan die van het Roode Kruis.

Nadrukkelijk wordt in dit artikel gezegd, dat de Rode kruisvlag slechts dan bescherming verleent, wanneer die met toestemming van de militaire autoriteit wordt gevoerd, waardoor voorkomen wordt, dat een ieder, die in zijne woning zieken of gewonden verpleegt of wel voornemens is dit te

1) Zie opmerking van den afgevaardigde PAUZAT in de 3e zitting van de 4e commissie.

doen, slechts de Roode kruisvlag behoeft uit te steken, om in de voorrechten van de conventie te deelen. De inhoud van de 3e alinea is mede eene schrede voorwaarts en het onderwerp van gedachtenwisseling geweest.

De omstandigheid, dat de in beslag genomen formatie slechts tijdelijk in handen van den overwinnaar is en zoo spoedig mogelijk teruggezonden moet worden, zoude eene reden kunnen zijn, dat die formatie hare eigen vlag behield als aide-mémoire voor den overwinnaar, om die formatie niet met de zijne te doen samensmelten.

Hier staat echter tegenover, dat voor het voeren van de vlag van de partij, in wier macht de formatie zich tijdelijk bevindt, pleit, dat het personeel voor de te verrichten diensten van die partij geldelijke belooning ontvangt en dezer vlag misschien meer bescherming en eerbiediging waarborgt, dan die der tegenpartij.

De conferentie bewandelde bij haar besluit den gulden middenweg. Uit dat besluit mag evenwel niet de gevolgtrekking gemaakt worden, dat het voeren van de nationale vlag feitelijk als overbodig wordt beschouwd. Aangezien gewonden, in 's vijands handen gevallen, wel verpleegd worden, maar krijgsgevangen blijven, deed de ondervinding de wenschelijkheid kennen, om reeds van uit de verte te kunnen onderscheiden, tot welke partij de formatie behoort.

ART. 22.

De onzijdige geneeskundige formaties, die onder de voorwaarden, bedoeld in Art. 11 gemachtigd zijn hare diensten te verleenen, behooren met de vlag van de conventie de nationale vlag te voeren van den oorlogvoerende, bij wien zij dienen.

De bepalingen van het tweede lid van het vorig artikel zijn op haar van toepassing.

Geleerd door de ondervinding uit den oorlog van Groot-Brittanië met de Zuid-Afrikaansche republieken, werd het voorstel tot bovenstaand artikel door den Nederlandschen afgevaardigde in de zitting van 15 Juni 1906 gedaan.

Eene neutrale vlag behoort op het oorlogsveld niet t'huis,
1908/09. I.

in spannende oogenblikken zoude zij onwillekeurig aan belediging kunnen bloot staan.

ART. 23

Het teeken van het Roode Kruis op witten grond en de woorden Roode Kruis of Kruis van Genève zullen, hetzij in tijd van vrede, hetzij in tijd van oorlog, slechts gebezigd mogen worden om de geneeskundige formaties en inrichtingen te beschermen, of aan te duiden het personeel en materieel door de conventie beschermd.

De strekking van dit artikel is duidelijk en klaarblijkelijk om te voorkomen, dat voorwerpen geëerbiedigd en beschermd worden, die op grond dezer conventie op die eerbiediging en bescherming geen recht hebben.

Het gebruik als handelsmerk van het Roode Kruis op witten grond of van de in het artikel genoemde woorden, moet dus door de Staten, die tot de conventie toetreden, worden verboden.

HOOFDSTUK VII.

Van de toepassing en de uitvoering van de conventie.

ART. 24.

De bepalingen van deze conventie zijn slechts verplichtend voor de contracteerende mogendheden, in geval van een oorlog tusschen twee of meer van haar. Zij zullen ophouden verplichtend te zijn, van het oogenblik, dat een der oorlogvoerende mogendheden de conventie niet zou hebben ondertekend.

De vraag, of de bepalingen van deze conventie ook in acht genomen moeten worden, indien een der oorlogvoerenden zijne adhaesie aan deze conventie niet heeft betuigd, is uit een humaniteits- en philanthropisch oogpunt niet lastig te beantwoorden. Juridisch evenwel wordt de zaak anders en en van daar het bovenstaande artikel in overeenstemming met art. 2 van de Haagsche conventie omtrent de wetten en gebruiken van den oorlog te land. De krijgsgeschiedenis levert voorbeelden op, waarin ondertekenaars der Conventie van 1864 hare bepalingen voor zoo veel mogelijk ook toepasten

tegenover niet-onderteekenaars. Zoo Pruisen tegenover Oostenrijk in 1866; Japan in den Chineesch-Japanschen oorlog; Italië tijdens het Abessijnisch conflict.

De hier behandelde conventie heeft volgens den letter slechts betrekking op internationale oorlogen, op oorlogen tusschen Staten onderling; zij kan als verplichtend tractaat geene rechtsgeldigheid hebben in een burgeroorlog, aangezien in een zoodanigen oorlog geene souvereine machten volgens het volkenrecht tegenover elkander staan. De bepalingen der Conventie van 1864 zijn echter tijdens de burgeroorlogen in de Zuid-Amerikaansche Staten en op het Balkan-schiereiland in acht genomen, eensdeels op grond van het humane karakter, dat de conventie draagt, anderdeels uit de overweging, dat, indien in een internationalen oorlog een onderteekenaar der conventie verplicht is, zich naar hare bepalingen te gedragen tegenover de legermacht van een vijandigen Staat, dat in nog hoogere mate het geval behoort te zijn in een binnenlandschen oorlog tegenover eigen landgenooten.

ART. 25.

De opperbevelhebbers van de oorlogvoerende legers zullen in de bijzonderheden der uitvoering van de voorgaande artikelen hebben te voorzien, alsmede in de gevallen, welke niet zijn voorzien, naar de voorschriften van hunne respectieve Regeeringen en overeenkomstig de algemeene beginselen van deze conventie.

Dit artikel, in overeenstemming met art. 8 van de Conventie van 1864, is menigmaal in discredit gebracht. Men voert er tegen aan, dat het de geheele conventie op losse schroeven zet en aan de willekeur der generaals overlevert. Dit is onjuist, vooral gelet op het slot van het artikel. Het is echter noodig, dat de bevelhebbers niet alleen de conventie kennen, maar doorgedrongen zijn in den geest der conferentie, opdat eene juiste interpretatie verzekerd zij.

Te recht merkt LÖFFLER op, dat, naar mate de artikelen der conventie practischer en meer positief zullen worden, de invloed der bevelhebbers ook meer het karakter zal dragen van het waken over de juiste uitvoering der conventie.

ART. 26.

De contracteerende Regeeringen zullen de noodige maatregelen nemen, om hunne troepen, en in het bijzonder het beschermd personeel, onderricht te geven in de bepalingen dezer conventie en ze te brengen ter kennis van de bevolkingen.

Herhaaldelijk is de Conventie van 1864 geschonden geworden uit onbekendheid met hare bepalingen. Frankrijk in 1870 en Turkije in 1877 hadden verzuimd, hunne troepen te voren met de bepalingen der conventie in kennis te stellen. Hooggeplaatste officieren in Frankrijk waren onkundig van het bestaan der conventie, zelfs een Minister van Oorlog ad interim, de Generaal DEJEAN verklaarde: „Het kan wel zijn, dat er een verdrag gesloten is, maar bekrachtigd is het zeker nooit.” 1)

Aan Duitsche zijde werd in dit opzicht veel nut gesticht door de verspreiding van 80.000 exemplaren der conventie door de zorg van het Roode Kruis.

Wil men de naleving van de conventie verzekeren, dan moet haar bestaan en moeten hare bepalingen aan de bevolking, meer in 't bijzonder aan de legers worden ingeprent. De menschlievende beginselen, die in haar voorzitten, zullen langzamerhand gemeen goed worden en ten bate komen van de humaniteit in den oorlog. 2)

Op welke wijze de Staten zullen zorg dragen voor verspreiding der kennis van de conventie, is eene zaak van inwendig bestuur en behoort dus niet te worden aangegeven in een internationaal tractaat.

HOOFDSTUK VIII.

Van het tegengaan der misbruiken en overtredingen.

ART. 27.

De contracteerende Regeeringen, wier wetgeving voor het tegenwoordige niet voldoende mocht zijn, om ten allen tijde te

1) CHR. T. HAJA, „Het Roode Kruis”. Amsterdam 1899.

2) Zie BENAULT, „Rapport au nom de la 4me commission à la conférence plénière”, page 10, en „Rapport général”, page 37.

beletten, dat particulieren of manschappen, welke niet het recht hebben, om krachtens deze conventie, het teeken en de benaming van Roode Kruis of Kruis van Genève te bezigen, dit gebruiken, bepaaldelijk tot een handelsoogmerk, door middel van fabrieks- of handelsmerk, verbinden zich om daartoe de noodige maatregelen te nemen of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen.

Het verbod van het gebruik van het teeken of van de gemelde benamingen zal in werking treden op het tijdstip, door iedere wetgeving bepaald, en op het laatst, vijf jaar na het in werking treden dezer conventie.

Nadat dit verbod in werking is getreden, zal het ongeoorloofd zijn een fabrieks- of handelsmerk, in strijd er mede, aan te nemen.

ART. 28.

De contracteerende Regeeringen verbinden zich eveneens voor het geval hare militaire strafwettrechten ongenoegzaam mochten zijn, de noodige maatregelen te nemen, of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen, om in tijd van oorlog de individueele daden van plundering en van mishandeling der gewonden of zieken van de legers te onderdrukken, alsmede om het wederrechtelijk gebruik van de vlag en van den armband van het Roode kruis door militairen of door particulieren, die niet door deze conventie beschermd zijn, te doen bestraffen.

Zij zullen elkander, door tusschenkomst van den Zwitserschen Bondsraad, de bepalingen mededeelen, betreffende deze repressie, op zijn laatst binnen de vijf jaar na de bekrachtiging dezer conventie.

Logisch moet het geacht worden, dat men, om zekerheid te hebben, dat slechts geëerbiedigd en beschermd wordt, wat daarop recht heeft, een algemeen verbod uitvaardigt, om die teekenen en die benamingen, die eerbied en bescherming verleenen, anders te gebruiken, dan in deze conventie wordt genoemd.

Bepaalde straffen op overtreding van dit verbod kunnen

niet worden vastgesteld; de onderscheidene Staten zullen voor het zelfde vergrijp of misdrijf met uiteenlopende straffen bedreigen, maar dit kan geen bezwaar opleveren, daar de onderscheidene strafstelsels te veel uiteenloopen, om eenheid in deze te eischen.

Eenige wetgevingen, zooals die in Spanje en in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, hebben, aangezien de fabrieksmerken daar na onderzoek door de administratie geregistreerd worden, voorzorgsmaatregelen genomen; andere, zooals die in Noorwegen, in Zweden en in Portugal, kennen aan de vereeniging Het Roode kruis het voorrecht toe, derden te machtigen van haar naam gebruik te maken; terwijl Duitschland bij de wet van 22 Maart 1902 het gebruik van het Roode kruis, anders dan voor geneeskundige doeleinden reeds verboden heeft. Aangezien elke Staat min of meer huiverig zal zijn, om de inwoners door beperkende bepalingen omtrent het gebruik van reclamemiddelen in hun handel te benadeelen, zoo lang die bepalingen in andere Staten nog niet bestaan, was het noodig, dat de conferentie het bovenbedoelde verbod in de conventie voorschreef.

De eenstemmigheid, met welke dit is geschied, moge er de verschillende wetgevende machten toe brengen, tot de uitvaardiging van dit verbod hunne medewerking te verleenen. Elk ander gebruik van het meergenoemde teeken of van de benamingen moet, als misbruik, als strafbaar worden gebrandmerkt.

De meeste Staten hebben in hunne strafwetten reeds strafbepalingen opgenomen tegen mishandeling van zieken en gewonden, tegen het misbruik maken van de vlag en van den armband van het Roode kruis; waar die strafbepalingen nog niet bestaan, moet de diplomatie eischen en er voor waken, dat eene desbetreffende wet binnen betrekkelijk korten tijd tot stand kome. De weg hiertoe werd reeds geëffend door het in 1895 in de zitting van het „Institut de droit international” te Cambridge vastgestelde ontwerp.

Aangezien het in werking treden van eene nieuwe wet eenigen tijd van voorbereiding eischt, en bovendien aan de belanghebbenden de noodige tijd gelaten moet worden, om

hunne clientèle te waarschuwen, heeft men in de conventie eene speling van vijf jaar gelaten. 1)

Eenige afgevaardigden ter conferentie wilden de hierboven bedoelde bepalingen, die zoo direct het soevereiniteitsrecht der verschillende Staten raken, niet in de conventie opgenomen zien, doch in een aan de conventie toegevoegden wensch. Door dezen weg te bewandelen, zoude aan de kracht van de bepalingen sterk afbreuk zijn gedaan.

Voornamelijk de Engelsche afgevaardigde wilde dien weg opgaan; als uiterste concessie wilde hij in de conventie doen opnemen de wenschelijkheid van het strafbaar stellen van misbruiken door de nationale wetgeving van iederen Staat.

De conferentie volgde dien weg niet.

In Nederland wordt in art. 75 van het nog niet ingevoerde Wetboek van Militair Strafrecht met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren bedreigd de aan de militaire rechtsmacht onderworpenen, die opzettelijk de bepalingen eener conventie schendt; terwijl art. 137 met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren bedreigt hem, die diefstal pleegt aan een gesneuvelde of aan een in den krijg verwonde, en met de doodstraf, levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste twintig jaren hem, die tegen een gewonde geweld pleegt met het oogmerk diefstal gemakkelijk te maken of voor te bereiden. Aangezien hier alleen gesproken wordt van geweldpleging in verband met diefstal, zal het Wetboek van Militair Strafrecht in zooverre wijziging behoeven, dat ook enkele geweldpleging bijv. uit wreedheid, uit nationalen haat, strafbaar worde gesteld.

Voor het verbod, genoemd in art. 27 en de daartegen te bedreigen straf zal eene regeling alsnog dienen te worden getroffen.

1) Het spreekt van zelf, dat deze speling, die begint op den dag der ratificatie, slechts verkregen rechten betreft.

„Si l'interdiction eut dû entrer en vigueur par le fait de la dite ratification, et un nouveau délai être accordé dans certains pays, pour sa mise à exécution, l'efficacité de la convention se serait trouvée singulièrement amoindrie.” RENAULT, 4e zitting van de 4e commissie, bladz. 4.

Algemeene Bepalingen.

ART. 29.

Deze conventie zal zoo spoedig mogelijk bekrachtigd worden. De akten der bekrachtiging zullen in Bern worden gedeponceerd. Van het deponceeren van iedere akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluitend afschrift, langs diplomatieken weg aan alle contracteerende mogendheden zal worden overgemaakt.

ART. 30.

Deze conventie zal voor iedere mogendheid zes maanden na den datum van het deponceeren harer akte van bekrachtiging in werking treden.

ART. 31.

Deze conventie zal, behoortlijk bekrachtigd, de Conventie van 22 Augustus 1864 in hare betrekkingen tusschen de contracteerende Staten vervangen.

De Conventie van 1864 blijft van kracht in de betrekkingen tusschen de partijen, welke haar geteekend hebben en de tegenwoordige conventie niet eveneens zouden ratificeeren.

ART. 32.

Deze conventie zal tot den 31en December aanstaande geteekend kunnen worden door de mogendheden, vertegenwoordigd op de conferentie, welke te Genève den 11en Juni 1906 is geopend, alsmede door de mogendheden, op deze conferentie niet vertegenwoordigd, welke de Conventie van 1864 hebben geteekend.

De mogendheden, welke den 31en December 1906 niet mochten hebben geteekend, blijven vrij later tot deze conventie toe te treden. Zij behooren van die toetreding te doen kennis geven door middel van eene schriftelijke notificatie, geadresseerd aan den Zwitserschen Bondsraad, welke door dezen zal worden medegedeeld aan alle contracteerende mogendheden.

De andere mogendheden zullen toetreding in den zelfden vorm kunnen aanvragen, maar hare vraag zal slechts gevolg hebben, indien binnen den tijd van een jaar na de notificatie aan den Bondsraad, deze geen oppositie van de zijde van een der contracteerende mogendheden heeft ontvangen.

ART 33.

Ieder der contracteerende partijen zal de bevoegdheid hebben deze conventie op te zeggen; deze opzegging zal slechts gevolg hebben een jaar nadat de notificatie schriftelijk aan den Zwitserschen Bondsraad zal zijn geschied en zal door dezen dadelijk aan alle andere contracteerende mogendheden worden medegedeeld. Deze opzegging zal slechts gevolg hebben ten opzichte van de mogendheid, die daarvan kennis zal hebben gegeven.

De artikelen dezer conventie, voor zoover zij betrekking hebben op hare ratificatie, haar in werking treden en hare opzegging, herinneren aan de in 1899 bij gelegenheid van de Eerste Vredesconferentie gevolgde handelwijze. (Acte final art. 12. e.v.)

Het opzeggen van de conventie is, in afwijking met het op de Conferentie van Londen van 1871 gehuldigde beginsel, zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt. De vrees, om zich voor de toekomst te binden, behoeft geen Staat van de toetreding te doen afschrikken.

De quaestie van toelating tot de conventie van nieuwe Staten is echter eene netelige, al dient ook in beginsel toetreding tot tractaten, die menschlievende of economische belangen raken, voor alle beschaafde Staten open te staan.

Individueele toestemming van alle reeds toegetreden mogendheden te eischen, heeft het bezwaar politieke overwegingen te sterk te doen gelden. Wij denken aan Turkije met betrekking tot Bulgarije en Servië; aan Engeland met betrekking tot Transvaal en den Oranje-Vrijstaat. De conferentie stelde zich tevreden met afwezigheid van bezwaar.

RENAULT zegt te dezen opzichte zeer te recht: „Une convention du genre de la nôtre suppose la réciprocité, la confiance respective des contractants, il faut se connaître pour s'engager les uns envers les autres. Nous connaissons les Etats représentés ici, les Etats signataires de la Convention de 1864, mais non ceux qui, dans un avenir plus ou moins éloigné pourraient décider de se joindre aux signataires de la Convention de 1906, ne faut-il pas dès lors subordonner l'effet de leur adhésion, sinon à un consentement formel, du moins à

une absence d'opposition de la part des Etats contractants."

De conferentie gaf de voorkeur aan het laatste.

De ondertekening der conventie heeft niet zonder strijd plaats gehad. Reeds in de eerste voltallige zitting werd door den afgevaardigde van Engeland, Prof. HOLLAND uit naam zijner regering het voorstel gedaan, om onderscheid te maken tusschen de bepalingen, die alleen de gouvernementen betreffen en die, welke op de gewonden en zieken betrekking hebben. Eerstgenoemde bepalingen zouden in eene diplomatieke conventie, de laatste in een voor de troepen bestemd reglement worden opgenomen. De Engelsche afgevaardigde beriep zich hierbij op de Haagsche Vredesconferentie van 1899, waar evenzoo gehandeld was. 1)

De afgevaardigden RENAULT en DE MARTENS kwamen hier-tegen sterk op „... D'ailleurs le système suivi à la Haye pour les lois et coutumes de la guerre continentale s'expliquait par des raisons toutes spéciales, qui n'existent pas ici, on avait voulu de cette façon écarter quelques scrupules, éviter de froisser certaines susceptibilités. L'occupant d'un territoire ennemi est amené à user de rigueur envers les habitants, qui agissent contrairement à ses intérêts; les habitants qui veulent servir leur patrie à leurs risques et périls vont-ils être condamnés en vertu d'un acte, portant la signature de leur souverain? C'est pour écarter cela, qu'on avait pris la forme d'un règlement, destiné par chaque belligérant à ses propres troupes. Il est évident qu'un pareil ordre de considérations est tout à fait étranger à la Convention de Genève et que les dispositions de celle-ci ne peuvent blesser aucune susceptibilité. Il est très important que les troupes sachent,

1) On a été d'avis qu'il est préférable de ne pas incorporer dans la convention elle-même le texte des 60 articles, adoptés relativement aux lois et coutumes de la guerre et de leur donner la force d'un règlement séparé qui serait annexé à la convention. Il va de soi que cette manière de procéder n'enlève rien au caractère obligatoire des règles contenues dans cette annexe et qu'elle n'a eu d'autre objet que de prévenir l'éveil de certaines susceptibilités... Chaque puissance s'engage seulement à limiter l'action de ses troupes en cas de guerre.

„Rapport de la commission de rédaction, présenté à la Conférence de la Haye". Actes II, 196.

qu'il s'agit pour elles, d'observer les prescriptions d'une convention internationale, de tenir la parole solennellement donnée par leur gouvernement; la méconnaissance de ces prescriptions prend ainsi un caractère particulier de gravité qui ne saurait avoir la violation d'un règlement paraissant d'ordre purement intérieur."

Het Engelsche voorstel werd met 34 tegen 2 stemmen verworpen.

Ter conferentie werd nog ter sprake gebracht, op welke wijze geschilpunten, ten aanzien van de toepassing van de conventie, welke zich reeds in vreedstijd mochten voordoen, uit den weg zouden kunnen worden geruimd. Geen der aangegeven middelen kon voldoende instemming vinden. Zoo onder meer het instellen van een internationaal gerechtshof, waardoor onpartijdigheid werd gewaarborgd en eenheid in de jurisprudentie werd verkregen. Het stuitte echter af op den onwil der Staten, om zich wetten te laten voorschrijven of eenige bemoeienis toe te laten in het Staatsbestuur, onverschillig door welk lichaam, hetzij internationaal gerechtshof, hetzij enquête-commissie. Zoo ook beloofde het denkbeeld, om de beslissing in opkomende geschillen over te laten aan een door de Staten benoemden scheidsrechter geen practisch resultaat. Na langdurige discussie kwam men slechts tot het aannemen van den volgende wensch: „Behoudens en in overeenstemming met art. 16 van de conventie voor de vreedzame beslechting van internationale conflicten van 29 Juli 1899... stelt de conferentie den volgende wensch op: De conferentie drukt den wensch uit, om alle verschilpunten, die zich in tijd van vrede tusschen de contracteerende mogendheden voordoen, over de interpretatie van de conventie, te onderwerpen aan de beslissing van het arbitragehof te 's-Gravenhage, voor zoover althans de ontstane verschillen voor scheidsrechterlijke uitspraak vatbaar zijn."

Deze wensch werd door Korea, Groot-Brittanië en Japan verworpen.

De in deze behandelde conventie is door de afgevaardigden van de aan de conferentie deelnemende Staten geteekend, door enkele onder reserves. Het Keizerrijk Turkije, de Ver-

eenigde Staten van Venezuela en de Republiek Columbia zijn evenzeer tot de conventie toegetreden, 'Turkije behoudens het door haar gewijzigde onderscheidingsteeken.

Geen menschenwerk is volmaakt, evenmin is dit de arbeid, door de Conferentie van Genève in 1906 volbracht. De door haar tot stand gebrachte conventie is een groote stap in de goede richting, vergeleken met die van 1864; zij is in alle opzichten eene groote verbetering te noemen.

Wij zijn aan de afgevaardigden ter conferentie en meer in 't bijzonder aan onzen Eerste-afgevaardigde, den Luitenant Generaal Jhr. DEN BEER POORTUGAEL, onzen grooten leermeester in het oorlogsrecht, die Nederland steeds en ook nu weêr op zoo waardige wijze op internationale conferentiën heeft vertegenwoordigd, grooten dank schuldig voor hetgeen zij tot stand wisten te brengen ten bate van den soldaat, die, zich geheel gevende aan Koningin en Vaderland, de overtuiging met zich kan omdragen, dat ook in de bangste ure met liefderijke zorg over hem gewaakt zal worden.

BIJLAGEN.

Vergelijkend Overzicht van de Conventie van Genève van 1864, van eenige ontwerpen ter herziening dier Conventie en van de herziene Conventie van 1906.

La Convention de 1864.	Texte adopté à titre de vœux etc. Paris, 29 août 1867.	Projet d'articles additionnels etc. 20 octobre 1868.	a. Projet, présenté par le gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles. 27 juillet-27 août 1874. b. Rédaction de la sous-commission de la Conférence de Bruxelles	Propositions formulées par LUEDER etc. Erlangen, 1876.	Projet de Convention rédigé par M. G. MOYNIER.	La Convention de 1906.
------------------------	--	--	---	--	--	------------------------

ZIEKEN, GEWONDEN EN DODEN.

ART. 6. Les militaires blessés ou malades seront recueillis et soignés à quelque nation, qu'ils appartiennent. Les commandants en chef auront la faculté de remettre immédiatement aux avant-postes ennemis les militaires blessés, pendant le combat, lorsque les circonstances le permettront et du consentement des deux partis. Seront renvoyés dans leur pays ceux, qui après guérison, seront reconnus incapables de servir. Les autres mourront être également renvoyés pendant la durée de la guerre.	ART. 6. Les militaires blessés ou malades seront recueillis et soignés, à quelque nation, qu'ils appartiennent. Tout blessé tombé entre les mains de l'ennemi est déclaré neutre, et les militaires blessés, pendant le combat, lorsque les circonstances le permettront et du consentement des deux partis. Seront renvoyés dans leur pays après guérison, si les circonstances le permettent. Les autres mourront être également renvoyés pendant la durée de la guerre.	ADD. ART. 5. Par extension de l'article 6 de la convention, il est stipulé que, sous la réserve des officiers dont la position importerait un sort considérable, les militaires blessés, tombés entre les mains de l'ennemi, pendant le combat, lorsque les circonstances le permettront et du consentement des deux partis, seront renvoyés dans leur pays après guérison, si les circonstances le permettent. Les autres mourront être également renvoyés pendant la durée de la guerre.	a. § 39. Les malades et blessés tombés entre les mains de l'ennemi sont l'autre armée aussi bien que ses propres blessés et malades. Ceux d'entre eux qui deviennent impropres au service militaire ont le droit, après leur guérison, et même avant la fin de la guerre, de demander qu'on les renvoie dans leurs foyers sous bonne escorte. Les autres, après leur guérison, seront traités d'après les principes en vigueur pour les prisonniers de guerre.	ART. 1. Les soldats blessés et malades de l'armée ennemie seront recueillis et soignés par l'autre armée aussi bien que ses propres blessés et malades. Ceux d'entre eux qui deviennent impropres au service militaire ont le droit, après leur guérison, et même avant la fin de la guerre, de demander qu'on les renvoie dans leurs foyers sous bonne escorte. Les autres, après leur guérison, seront traités d'après les principes en vigueur pour les prisonniers de guerre.	ART. 1. Les militaires blessés, et les autres personnes officiellement attachées aux armées, qui seront blessés ou malades de quelque nation qu'ils appartiennent. ART. 2. Les blessés de nationalité par le belligérant qui les aura soignés, seront, après leur guérison, renvoyés dans leur pays, pourvu qu'ils soient incapables de reprendre les armes. ART. 3. L'identification des blessés, des malades, des naufragés et une partie de son personnel se fera avec sonnet et de son matériel sanitaire pour contribuer à les soigner.	Des blessés et malades. ART. 1. Les militaires blessés, et les autres personnes officiellement attachées aux armées, qui seront blessés ou malades de quelque nation qu'ils appartiennent. ART. 2. Les blessés de nationalité par le belligérant qui les aura soignés, seront, après leur guérison, renvoyés dans leur pays, pourvu qu'ils soient incapables de reprendre les armes. ART. 3. L'identification des blessés, des malades, des naufragés et une partie de son personnel se fera avec sonnet et de son matériel sanitaire pour contribuer à les soigner.
---	--	--	--	---	--	--

ART. 2. Les habitants des pays envahis pendant la guerre, pour préserver du pillage et l'espérance de la convention, seront traités comme les militaires blessés et malades.

§ 38. Les malades et les blessés, tombés entre les mains de l'ennemi, seront considérés comme prisonniers de guerre et traités avec humanité conformément à la Convention de Genève. Ils recevront les mêmes soins que ceux qu'en pareille circonstance l'ennemi donne à ses propres malades et blessés. Ceux, dont la convalescence sera présumée d'après les constatations officielles, devront excéder la durée probable de la guerre, seront, en expressement le désir, renvoyés dans leur pays, dès que leur état le permettra.

ART. 4. Chaque belligérant mettra à son service, le plus tôt possible après chaque combat, un état nominatif des prisonniers, des blessés et des morts ennemis tombés entre ses mains. Cependant les belligérants restent libres de stipuler entre eux à l'égard des prisonniers toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 6. Au moment de l'occupation du territoire ennemi et en général dans toutes les occasions convenables les commandants de troupes devront inviter les populations à secourir les malades d'une armée tombés au pouvoir de l'autre belligérant. ART. 9. Les militaires hors de combat seront protégés contre toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 5. Les habitants du pays, ainsi que les infirmiers volontaires, qui porteront secours aux blessés seront respectés et protégés. Les commandants en chef des puissances belligérantes inviteront, dans toutes les occasions convenables les populations à secourir les malades d'une armée tombés au pouvoir de l'autre belligérant. ART. 9. Les militaires hors de combat seront protégés contre toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 3. Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés

§ 38. Les malades et les blessés, tombés entre les mains de l'ennemi, seront considérés comme prisonniers de guerre et traités avec humanité conformément à la Convention de Genève. Ils recevront les mêmes soins que ceux qu'en pareille circonstance l'ennemi donne à ses propres malades et blessés. Ceux, dont la convalescence sera présumée d'après les constatations officielles, devront excéder la durée probable de la guerre, seront, en expressement le désir, renvoyés dans leur pays, dès que leur état le permettra.

ART. 4. Chaque belligérant mettra à son service, le plus tôt possible après chaque combat, un état nominatif des prisonniers, des blessés et des morts ennemis tombés entre ses mains. Cependant les belligérants restent libres de stipuler entre eux à l'égard des prisonniers toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 6. Au moment de l'occupation du territoire ennemi et en général dans toutes les occasions convenables les commandants de troupes devront inviter les populations à secourir les malades d'une armée tombés au pouvoir de l'autre belligérant. ART. 9. Les militaires hors de combat seront protégés contre toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 3. Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés

ART. 3. Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés

§ 38. Les malades et les blessés, tombés entre les mains de l'ennemi, seront considérés comme prisonniers de guerre et traités avec humanité conformément à la Convention de Genève. Ils recevront les mêmes soins que ceux qu'en pareille circonstance l'ennemi donne à ses propres malades et blessés. Ceux, dont la convalescence sera présumée d'après les constatations officielles, devront excéder la durée probable de la guerre, seront, en expressement le désir, renvoyés dans leur pays, dès que leur état le permettra.

ART. 4. Chaque belligérant mettra à son service, le plus tôt possible après chaque combat, un état nominatif des prisonniers, des blessés et des morts ennemis tombés entre ses mains. Cependant les belligérants restent libres de stipuler entre eux à l'égard des prisonniers toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 6. Au moment de l'occupation du territoire ennemi et en général dans toutes les occasions convenables les commandants de troupes devront inviter les populations à secourir les malades d'une armée tombés au pouvoir de l'autre belligérant. ART. 9. Les militaires hors de combat seront protégés contre toute violence et tout pillage ou autre mauvais traitement. ART. 12. L'inhumation sera, autant que possible, précédée d'un examen attentif des cadavres pour la constatation de la mort.

ART. 3. Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés

ART. 3. Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés

La Convention de 1864.	Texte adopté à titre de vœux etc. Paris, 29 août 1867.	Projet d'articles additionnels ect. 20 octobre 1868.	a. Projet, présenté par le gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles. 27 juillet-27 août 1874. b. Rédaction de la sous-commission de la Conférence de Bruxelles	Propositions formulées par LUEDER etc. Erlangen, 1876.	Projet de Convention révisée, rédigé par M. G. MOYNIER.	La Convention de 1906.
La Convention de 1864.	<p>par une proclamation, les habitants du pays à secourir les blessés de l'ennemi, comme s'ils appartenaient à une armée ou une marine amie. Tout blessé recueilli et soigné dans une maison y servira de sauvegarde.</p>			<p>blessés dans l'intérêt des deux partis. Ils leur expliqueront en particulier que le soldat blessé, à quelque nationalité qu'il appartienne, n'est pas un ennemi et que le secours, qu'on lui porte, n'entraînera aucun déshonneur ni aucun danger pour celui qui le donne, mais lui procurera au contraire des avantages; que ceux qui se seront distingués en soignant ou recevant chez eux les blessés, seront, autant que les circonstances le permettront, privilégiés dans la répartition des quartiers et des autres charges; qu'enfin les locaux dans les quels se trouvent ces blessés seront épargnés autant que possible.</p> <p>Cependant les habitants du pays et toutes les personnes, non munies d'une autorisation spéciale ne pourront visiter le champ de bataille,</p>		<p>et pour les faire protéger, ainsi que les morts contre le pillage et les mauvais traitements. Il veillera à ce que l'inhumation ou l'incinération des morts soit précédée d'un examen attentif de leurs cadavres.</p> <p>Art. 4. Chaque belligérant enverra, dès qu'il sera possible, aux autorités de leur pays ou de leur armée, les marques ou pièces militaires d'identité, trouvés sur les morts et l'état nominatif des blessés ou malades recueillis par lui.</p> <p>Les belligérants se tiendront réciproquement au courant des internements et des mutations, ainsi que des entrées dans les hôpitaux et des décès survenus parmi les blessés et malades en leur pouvoir. Ils recueilleront tous les objets d'un usage personnel, valeurs, lettres, etc. qui seront</p>

ment après le combat, sans une permission particulière du commandant. Tout contrevenant sera repoussé par la force et suivant les circonstances, puni d'après la loi militaire.

de bataille ou délaissés par les blessés ou malades, délaissés dans les établissements et formations sanitaires et formations sanitaires, pour les faire transmettre aux intéressés par les autorités de leur pays.

ART. 5. L'autorité militaire pourra faire appel au zèle charitable des habitants pour recueillir et soigner sous son contrôle des blessés ou malades des armées en accordant aux personnes ayant répondu cet appel une protection spéciale et certaines immunités.

M A T E R I E L .

ART. 1. Les ambulances et les hôpitaux militaires seront reconnues neutres, et, comme tels, secourus et respectés par les belligérants, aussi longtemps qu'il s'y trouvera des malades ou des blessés.

La neutralité cessera, si ces ambulances ou ces hôpitaux étaient gardés par une force militaire.

ART. 4. Le matériel des hôpitaux militaires demeurant soumis aux lois de la guerre, les personnes attachées à

ART. 1. Les ambulances, les hôpitaux et tout le matériel, destiné à secourir les blessés et les malades sur terre et sur mer, seront reconnus neutres, et, comme tels, protégés et respectés par les belligérants.

ADD. ART. 3. Dans les conditions prévues par les articles un et quatre de la convention, la dénomination d'ambulance s'applique aux hôpitaux de campagne et autres établissements temporaires qui suivent les troupes sur les champs de bataille pour y recevoir des malades et des blessés.

a.

§. 40. La neutralité des hôpitaux et ambulances cesse si l'ennemi en use pour des buts de guerre, mais le fait qu'ils sont protégés par un piquet ou des sentinelles ne les prive pas de la neutralité; le piquet ou les sentinelles, s'ils sont capturés, sont considérés comme prisonniers de guerre.

ART. 4. Tous les établissements sanitaires fixes ou mobiles, lazarets, hôpitaux, ambulances, places de pansement, convois sanitaires et approvisionnement, destinés aux blessés, ne doivent être ni attaqués, ni endommagés à dessein, dans leur activité.

Les établissements fixes seront entretenus d'une manière conforme à leur but par la partie occupante qui en aura la garde.

ART. 16. Tous établissements, locaux et objets à l'usage du service de santé seront protégés et respectés par les belligérants.

ART. 17. Ne pourront faire partie du butin de guerre les établissements temporaires destinés à suivre les troupes sur les champs de bataille pour y recevoir des blessés et des malades, y compris les hôpitaux de campagne;

ART. 18. Le matériel des

ART. 6. Les formations sanitaires mobiles (c'est à dire celles qui sont destinées à accompagner les armées en campagne) et les établissements fixes du service de santé seront respectés et protégés par les belligérants.

ART. 7. La protection, due aux formations et établissements sanitaires, cesse si l'on en use pour commettre des actes nuisibles à l'ennemi.

ART. 8. Ne sont pas considérés comme étant

Des formations et établissements sanitaires

La Convention de 1864.	Texte adopté à titre de vœux etc. Paris, 29 août 1867.	Projet d'articles additionnels etc. 20 octobre 1868.	a. Projet, présenté par le gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles. 27 juillet-27 août 1874 b. Rédaction de la sous-commission de la Conférence de Bruxelles	Propositions formulées par LUENER etc. Erlangen 1876.	Projet de Convention révisée, rédigé par M. G. MOYNIER. La Convention de 1906.
<p>ces hôpitaux ne pourront en se retirant, emporter que les objets, qui sont leur propriété particulière.</p> <p>Dans les mêmes circonstances, au contraire, l'ambulance conservera son matériel.</p>	<p>qui leur sont assurés par la dite convention.</p> <p>Le fait qu'ils sont protégés par un piquet ou des sentinelles, ne les prive pas de cette prérogative. Le piquet ou les sentinelles, en cas de capture sont seuls considérés comme prisonniers de guerre.</p> <p>Le matériel des hôpitaux ne passe à la disposition de l'armée d'occupation qu'alors qu'il n'est plus nécessaire au service des blessés et des malades.</p> <p>§ 44. Les établissements publics et privés, consacrés au service de l'ambulance, ne peuvent être employés à d'autres buts militaires qu'autant qu'ils ne soient pas occupés par des blessés.</p>	<p>Ils pourraient cependant être attaqués, si, dans un but offensif ou défensif, ils étaient occupés par des troupes ou s'ils étaient utilisés stratégiquement. Cette éventualité ne saurait être étendue au cas où ils ne seraient occupés que par des sentinelles</p>	<p>places de pansement; c. le matériel des convois de blessés et de malades, ainsi que les véhicules de toute nature aménagés pour le service sanitaire; d. les dépôts de matériel sanitaire; e. les objets appartenant personnellement aux individus neutralisés; f. le matériel de toute nature appartenant à des sociétés civiles de secours sanitaires.</p>	<p>de nature à priver une formation ou un établissement sanitaire de la protection assurée par l'article 6:</p> <p>1e Le fait que le personnel de la formation ou de l'établissement est armé, et qu'il use de ses armes pour sa propre défense ou celle de ses malades et blessés;</p> <p>2e. Le fait qu'à défaut d'infirmiers armés, la formation ou l'établissement est gardé par un piquet ou des sentinelles munis d'un mandat régulier;</p> <p>3e. Le fait qu'il est trouvé dans la formation ou l'établissement des armes et cartouches retirées aux blessés et</p>	<p>La Convention de 1864.</p>
<p>chargées de veiller au maintien de l'ordre et de la sécurité. Le matériel des établissements fixes, excepté la propriété particulière de l'armée occupante, qui possède sur lui un droit d'usage, mais non de prise. Le matériel des établissements mobiles, y compris les voitures et les chevaux, ne peut être retenu.</p>	<p>ART. 18. Si du matériel appartenant à l'une des catégories énumérées à l'article 17 constituait l'outillage d'un personnel sanitaire, travaillant sous les ordres de l'ennemi — en vertu de l'article 13 — ce personnel aurait le droit de l'emporter en se retirant.</p> <p>ART. 19. Le mobilier et les bâtiments des hôpitaux militaires fixes appartenant à l'Etat demeureront soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur destination, tant qu'ils seront nécessaires aux soldats blessés et malades, qui s'y trouvent.</p> <p>ART. 21. La protection et le respect, garantis par l'article 16 au matériel sanitaire, ne seraient plus obligatoires, si ce matériel était d'une façon quelconque, utilisé autrement que pour le service de santé.</p>	<p>DU MATÉRIEL.</p>	<p>ART. 14. Les formations sanitaires mobiles conserveront, si elles tombent au pouvoir de l'ennemi, leur matériel, y compris les atteleages, quels que soient les moyens de transport et le personnel conducteur. Toutefois l'autorité militaire compétente aura la faculté de s'en servir pour les soins des blessés et malades; la restitution du matériel aura lieu dans les conditions prévues pour le personnel sanitaire et autant que possible, en même temps.</p> <p>ART. 15. Les bâtiments et le matériel des établissements fixes demeurent soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur emploi, tant qu'ils seront nécessaires aux blessés et aux malades. Toutefois les commandants des troupes d'opérations pourront en disposer, en cas de nécessités militaires importantes, en assurant au préalable le sort des blessés et malades, qui s'y trouvent.</p>	<p>ART. 18. Si du matériel appartenant à l'une des catégories énumérées à l'article 17 constituait l'outillage d'un personnel sanitaire, travaillant sous les ordres de l'ennemi — en vertu de l'article 13 — ce personnel aurait le droit de l'emporter en se retirant.</p> <p>ART. 19. Le mobilier et les bâtiments des hôpitaux militaires fixes appartenant à l'Etat demeureront soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur destination, tant qu'ils seront nécessaires aux soldats blessés et malades, qui s'y trouvent.</p> <p>ART. 21. La protection et le respect, garantis par l'article 16 au matériel sanitaire, ne seraient plus obligatoires, si ce matériel était d'une façon quelconque, utilisé autrement que pour le service de santé.</p>	<p>ART. 14. Les formations sanitaires mobiles conserveront, si elles tombent au pouvoir de l'ennemi, leur matériel, y compris les atteleages, quels que soient les moyens de transport et le personnel conducteur. Toutefois l'autorité militaire compétente aura la faculté de s'en servir pour les soins des blessés et malades; la restitution du matériel aura lieu dans les conditions prévues pour le personnel sanitaire et autant que possible, en même temps.</p> <p>ART. 15. Les bâtiments et le matériel des établissements fixes demeurent soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur emploi, tant qu'ils seront nécessaires aux blessés et aux malades. Toutefois les commandants des troupes d'opérations pourront en disposer, en cas de nécessités militaires importantes, en assurant au préalable le sort des blessés et malades, qui s'y trouvent.</p>

n'ayant pas encore été versées au service compétent:

DU MATÉRIEL.

ART. 14. Les formations sanitaires mobiles conserveront, si elles tombent au pouvoir de l'ennemi, leur matériel, y compris les atteleages, quels que soient les moyens de transport et le personnel conducteur. Toutefois l'autorité militaire compétente aura la faculté de s'en servir pour les soins des blessés et malades; la restitution du matériel aura lieu dans les conditions prévues pour le personnel sanitaire et autant que possible, en même temps.

ART. 15. Les bâtiments et le matériel des établissements fixes demeurent soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur emploi, tant qu'ils seront nécessaires aux blessés et aux malades. Toutefois les commandants des troupes d'opérations pourront en disposer, en cas de nécessités militaires importantes, en assurant au préalable le sort des blessés et malades, qui s'y trouvent.

ART. 18. Si du matériel appartenant à l'une des catégories énumérées à l'article 17 constituait l'outillage d'un personnel sanitaire, travaillant sous les ordres de l'ennemi — en vertu de l'article 13 — ce personnel aurait le droit de l'emporter en se retirant.

ART. 19. Le mobilier et les bâtiments des hôpitaux militaires fixes appartenant à l'Etat demeureront soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur destination, tant qu'ils seront nécessaires aux soldats blessés et malades, qui s'y trouvent.

ART. 21. La protection et le respect, garantis par l'article 16 au matériel sanitaire, ne seraient plus obligatoires, si ce matériel était d'une façon quelconque, utilisé autrement que pour le service de santé.

PERSONNEL.

Du personnel.

<p>ART. 2. Le personnel des hôpitaux et des ambulances comprenant l'intendance, les services de santé, d'administration et de transport, ainsi que les arméniers participera au bénéfice de la neutralité et la neutralité lorsqu'il fonctionnera et sera à relever ou à secourir.</p> <p>ART. 3. Les personnes désignées dans l'article précédent tomberont entre les mains de l'ennemi, continueront à remplir leurs fonctions dans l'hôpital, l'ambulance ou le navire qu'elles desservent.</p> <p>Soumise à l'autorité de l'ennemi, elles continueront leur traitement et elles appartiennent.</p> <p>Dans ces circonstances, ne sera pas retenu au delà du temps exigé de ces personnes, par l'assistance des blessés, mais le commandant en chef de l'armée victorieuse décidera, quand il pourra se retirer.</p> <p>Le personnel sanitaire et administratif ainsi que les navires et tout le matériel à l'usage des blessés, continueront à fonctionner sur le champ de bataille ou dans les eaux</p>	<p>App. ART. 1. Le personnel désigné dans l'article deux de la convention continuera, après l'occupation par l'ennemi, à donner dans la mesure des besoins, ses soins aux malades et aux blessés de l'hôpital ou de l'ambulance desservant.</p> <p>Lorsqu'il demandera à se retirer, le commandant des troupes occupantes, au moment de ce départ, qu'il ne pourra tout-part active aux opérations de guerre.</p> <p>§ 41. Les personnes, jouissant du droit de neutralité s'ils ont été capturés, ne prennent pas une part active aux opérations de guerre.</p> <p>Des neutralité et mises dans la nécessité de recourir aux armes personnelles ne perdront pas par ce fait leur droit à la neutralité.</p> <p>§ 42. Les parties belligérantes sont tenues de prêter leur assistance aux personnes neutralisées tombées en leur pouvoir, afin de leur leur entretien qui leur gouvernement, et en cas de nécessité de leur délivrer des secours et leur entretien.</p> <p>§ 39. Le personnel, mentionné à l'article 2 de</p>	<p>a.</p> <p>§ 38. Les ecclésiastiques, médecins, pharmaciens et aides chirurgiens demeurés près des blessés sur le champ de bataille, ainsi que tout le service personnel des ambulances militaires et campagne, officielle et portant de légitime titre, munis d'une carte de légitimation officielle, ni de lignes ennemies, ni de établissements sanitaires, ne peuvent pas être considérés comme ne rentrant pas dans la catégorie des combattants et ne seront pas être traités visé par l'article 5 ci-dessus. Ils sont au contraire inviolables et auront même droit à la protection de l'ennemi contre toute atteinte à leur personne, leur propriété, leurs domestiques et leurs membres ou agents des associations civiles de secours, placés dans leur dépendance de l'autorité militaire.</p> <p>De son côté ce personnel devra remplir ses fonctions, même après l'occupation ennemie sur le champ de bataille et hostile. Toutefois l'usage de leurs armes pour se renvoyer que quand il ne</p>	<p>§ 3. Tout le personnel sanitaire et celui des transports sanitaires, y compris les arméniers et infirmiers volontaires admissibles et les autres personnels officiels, soumis à l'autorité de l'ennemi, ne seront pas être traités visé par l'article 5 ci-dessus. Ils sont au contraire inviolables et auront même droit à la protection de l'ennemi contre toute atteinte à leur personne, leur propriété, leurs domestiques et leurs membres ou agents des associations civiles de secours, placés dans leur dépendance de l'autorité militaire.</p> <p>De son côté ce personnel devra remplir ses fonctions, même après l'occupation ennemie sur le champ de bataille et hostile. Toutefois l'usage de leurs armes pour se renvoyer que quand il ne</p>	<p>ART. 5. Les individus attachés au service militaire seront considérés comme neutres et inviolables partout où ils se trouveront. Toutefois ils ne seront pas être traités visé par l'article 5 ci-dessus. Ils sont au contraire inviolables et auront même droit à la protection de l'ennemi contre toute atteinte à leur personne, leur propriété, leurs domestiques et leurs membres ou agents des associations civiles de secours, placés dans leur dépendance de l'autorité militaire.</p> <p>De son côté ce personnel devra remplir ses fonctions, même après l'occupation ennemie sur le champ de bataille et hostile. Toutefois l'usage de leurs armes pour se renvoyer que quand il ne</p>	<p>ART. 9. Le personnel exclusivement affecté à l'enlèvement, au transport, et au traitement des blessés et des malades, ainsi qu'à l'administration des formations et des établissements sanitaires, ne seront pas être traités visé par l'article 5 ci-dessus. Ils sont au contraire inviolables et auront même droit à la protection de l'ennemi contre toute atteinte à leur personne, leur propriété, leurs domestiques et leurs membres ou agents des associations civiles de secours, placés dans leur dépendance de l'autorité militaire.</p> <p>De son côté ce personnel devra remplir ses fonctions, même après l'occupation ennemie sur le champ de bataille et hostile. Toutefois l'usage de leurs armes pour se renvoyer que quand il ne</p>
--	---	--	--	---	---

La Convention de 1864.	Texte adopté à titre de vœux etc. Paris, 29 août 1867.	Projet d'articles additionnels etc. 20 octobre 1868.	a. Projet, présenté par le gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles, 27 juillet-27 août 1874 b. Rédaction de la sous-commission de la Conférence de Bruxelles	Propositions formulées par LUEDER etc. Erlangen 1876.	Projet de Convention révisé, rédigé par M. G. MOYNIER.	La Convention de 1906.
<p>du combat, même après que ces lieux auront été occupés par l'armée ou par les forces navales victorieuses. Cependant les blessés enlevés resteront entre les mains du vainqueur. Si le personnel sanitaire et administratif manquait aux devoirs, que sa neutralité lui impose, il serait soumis aux lois de la guerre.</p> <p>ART. 4. Les membres des sociétés de secours aux blessés militaires des armées de terre ou de mer de tous pays, de même que leur personnel auxiliaire et leur matériel, sont déclarés neutres.</p> <p>Les sociétés de secours se mettent en correspondance directe avec les quartiers généraux des armées ou avec les commandants des forces navales, par le moyen de représentants.</p> <p>Les sociétés de secours, d'accord avec leurs représentants aux quartiers généraux ou auprès des commandants des forces navales, pourront envoyer des délégués qui suivront les armées ou les flottes sur le théâtre de la guerre et seconderont les services sanitaires et administratifs dans leurs fonctions.</p>	<p>la convention de Genève ainsi que les membres des sociétés de secours admis sur le théâtre de la guerre par les autorités militaires, jouiront des droits garantis par la dite convention à moins qu'ils ne prennent part aux hostilités. L'emploi des armes pour leur défense personnelle ne les privera pas de ces droits.</p> <p>§ 40. Quand leurs services cesseront d'être nécessaires aux malades et aux blessés, l'autorité militaire devra, sur leur demande, les renvoyer et, si cela peut avoir lieu sans nuire aux opérations militaires, les faire reconduire aux avant-postes de leur armée par le chemin le plus court.</p> <p>§ 41. Les parties belligérantes sont tenues de prêter leur assistance aux personnes neutralisées tombées sous leur juridiction, afin d'assurer à celles-ci la jouissance du traitement de leur gouvernement et, en cas de nécessité, de leur délivrer du secours à titre d'avance.</p>	<p>la convention de Genève ainsi que les membres des sociétés de secours admis sur le théâtre de la guerre par les autorités militaires, jouiront des droits garantis par la dite convention à moins qu'ils ne prennent part aux hostilités. L'emploi des armes pour leur défense personnelle ne les privera pas de ces droits.</p> <p>§ 40. Quand leurs services cesseront d'être nécessaires aux malades et aux blessés, l'autorité militaire devra, sur leur demande, les renvoyer et, si cela peut avoir lieu sans nuire aux opérations militaires, les faire reconduire aux avant-postes de leur armée par le chemin le plus court.</p> <p>§ 41. Les parties belligérantes sont tenues de prêter leur assistance aux personnes neutralisées tombées sous leur juridiction, afin d'assurer à celles-ci la jouissance du traitement de leur gouvernement et, en cas de nécessité, de leur délivrer du secours à titre d'avance.</p>	<p>a. Projet, présenté par le gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles, 27 juillet-27 août 1874 b. Rédaction de la sous-commission de la Conférence de Bruxelles</p>	<p>Propositions formulées par LUEDER etc. Erlangen 1876.</p>	<p>Projet de Convention révisé, rédigé par M. G. MOYNIER.</p>	<p>Chaque Etat doit notifier à l'autre, soit dès le temps de paix, soit à l'ouverture ou au cours des hostilités, en tout cas avant tout emploi effectif, les noms des sociétés qu'il a autorisées à prêter leur concours, sous responsabilité, au service sanitaire. Dans le cas contraire, le capitaine officiel de ses armées.</p> <p>ART. 11. Une société reconnue d'un pays neutre ne peut prêter l'assistance à un blessé de l'ennemi, qui devra le traiter avec égards et soins et formations sanitaires à un belligérant qui se trouve, soit à sa solde, soit qu'avec l'assentiment préalable de son propre Gouvernement et l'autorisation du belligérant lui-même.</p> <p>ART. 12. Les personnes, placées sous les ordres de l'ennemi, en vertu de l'article 14, tenu, avant tout emploi d'elles-mêmes d'en faire la notification à son ennemi.</p> <p>ART. 13. Les personnes, désignées dans les articles 9, 10 et 11 continueront, après qu'</p>

armée ou à leur pays dans les délais et suivant l'itinéraire compatibles avec les nécessités militaires. Elles emporteront alors les effets, les instruments, les armes et les chevaux qui sont leur propriété particulière.

ART. 13. L'ennemi assurera au personnel visé par l'article 9, pendant qu'il sera en son pouvoir les mêmes allocations et la même solde qu'à un personnel des mêmes grades de son armée.

ONTRUIMINGS-CONVOIEN.

Des Convois d'évacuation.

<p>ART. 6. Les évacuations avec le personnel qui les dirige, seront par une neutralité absolue.</p>	<p>ART. 6. Les convois de blessés et de malades mourront du bénéfice de la neutralité, tant en ce qui concerne le personnel qu'en ce qui concerne leur matériel.</p>	<p>Zie ART. 4 (bij Materieel).</p>	<p>ART. 17. Les convois d'évacuation seront traités comme les formations sanitaires mobiles, sauf les dispositions spéciales suivantes:</p>
---	--	------------------------------------	---

1e. Le belligérant interceptant un convoi pourra, si les nécessités militaires l'exigent, le disloquer en se chargeant des malades et blessés qu'il contient.

2e. Dans ce cas, l'obligation de renvoyer le personnel sanitaire, prévue à l'article 12 sera étendue à tout le personnel militaire préposé au transport ou à la garde du convoi et muni à cet effet d'un mandat régulier. L'obligation de rendre le matériel sanitaire, prévue à l'article 14, s'appliquera aux trains de chemins de fer et bateaux de la navigation intérieure spécialement organisés pour les évacuations ainsi qu'au matériel d'aménagement des voitures, trains et bateaux ordinaires appartenant au service de santé.

Les voitures militaires, autres que celles du service de santé, pourront être capturées avec leurs attelages.

Le personnel civil et les divers moyens de transport, provenant de la réquisition, y compris le matériel de chemin de fer et les bateaux, utilisés pour les convois, seront soumis aux règles générales du droit des gens.

ront sortir d'une place assiégée ou bloquée sans l'autorisation de l'ennemi.

ART. 11. L'Etat neutre par le territoire duquel des convois d'évacuation seront obligés de transiter devra les laisser passer librement, après avoir contrôlé leur caractère exclusivement sanitaire.

Zie ART. 17c (bij Materieel).

ONDERSCHEIDINGSTEKEN.

du Signe distinctif.

<p>ART. 7. Un drapeau distinctif et uniforme sera accepté pour les hôpitaux et les ambulances. Il devra être en toute constance, accompagné du drapeau national.</p>	<p>ART. 7. Les individus reconnus comme tels, les personnes et établissements déclarés inviolables dans les articles précédents de l'un ou de l'autre gouvernements respectifs d'un signe, qui ne</p>	<p>ART. 5. Pour pouvoir être reconnus comme tels, les personnes et établissements déclarés inviolables dans les articles précédents de l'un ou de l'autre gouvernements respectifs d'un signe, qui ne</p>	<p>ART. 18. Par hommage pour la Suisse, le signe héraldique de la croix rouge, formé par intervention des couleurs fédérales, est maintenu comme emblème et signe distinctif du service sani-</p>
--	---	---	---

ART. 7. Un drapeau distinctif et uniforme sera accepté pour les hôpitaux et les ambulances. Il devra être en toute constance, accompagné du drapeau national. Un drapeau sera, de terre et de mer. Ils

ART. 18. Par hommage pour la Suisse, le signe héraldique de la croix rouge, formé par intervention des couleurs fédérales, est maintenu comme emblème et signe distinctif du service sanitaire.

La Convention de 1864.	Texte adopté à titre de vœux etc. Paris, 29 août 1867.	Projet d'articles additionnels etc. 20 octobre 1868.	a. Projet, présenté par la gouvernement russe à la Conférence de Bruxelles. 27 juillet-27 août 1874 b. Rédaction de la sous- commission de la Conférence de Bruxelles	Propositions formulées par LUEDER etc. Erlangen 1876.	Projet de Convention révisée, rédigé par M. G. MOYNIER.	La Convention de 1906.
<p>également admis pour le personnel neutralisé; circonstance accompagnée de la délivrance en usés du drapeau et de l'autorité militaire.</p> <p>Le drapeau et le brassard porteront croix rouge sur fond blanc.</p> <p>Le personnel neutralisé, ce brassard sera délivré exclusivement par les autorités militaires, qui créeront pour cela un moyen de contrôle.</p> <p>Toute personne, qui portera indûment le brassard, sera soumise aux lois de la guerre.</p> <p>Le drapeau, le pavillon et le brassard porteront croix rouge sur fond blanc.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>	<p>Le signe distinctif prévu par la convention de Genève, un certificat d'identité émanant de l'autorité compétente. Les personnes qui ne remplissent pas ces conditions ne peuvent réclamer les privilèges garantis par la convention de Genève.</p> <p>Le rapportant à la personne ou à l'établissement ainsi que d'une pièce nationale, sera arboré, par ordre du chef de service sur tout établissement, articles 9, alinea 1er, et 11 porte, fixé au drapeau national. Le port illégal de ce signe sera puni avec toute la rigueur des lois militaires.</p>
<p>seront marqués d'un écusson blanc à croix rouge et d'armures nationales.</p> <p>personnes rattachées au service de santé des armées et qui n'auraient pas d'uniforme militaire.</p> <p>ART. 21. Le drapeau distinctif de la convention ne peut être arboré que sur les formations et établissements sanitaires qu'elle ordonne de respecter et avec le consentement de l'autorité militaire. Il devra être accompagné du drapeau national du belligérant dont relève la formation ou l'établissement.</p> <p>Toutefois les formations sanitaires tombées au pouvoir de l'ennemi n'arboreront pas d'autre drapeau que celui de la Croix Rouge, aussi longtemps qu'elles se trouveront dans cette situation.</p> <p>ART. 22. Les formations sanitaires des pays neutres qui, dans les conditions, prévues par l'article 11, auraient été autorisées à fournir leurs services doivent arborer, avec le drapeau de la convention, le drapeau national du belligérant dont elles relèvent.</p> <p>Les dispositions du deuxième alinea de l'article précédent leur sont applicables.</p> <p>ART. 23. L'emblème de la croix rouge sur fond blanc et les mots Croix Rouge ou Croix de Genève ne pourront être employés, soit en temps de paix, soit en temps de guerre, que pour protéger ou désigner les formations et établissements sanitaires, le personnel et le matériel protégés par la convention.</p>						

<p>ART. 8 Les détails d'exécution de la présente convention seront réglés par les commandants en chef des armées belligérentes, d'après les instructions de leur gouvernement respectif et conformément aux principes généraux énoncés dans cette convention.</p>	<p>ART. 9. Les hautes Puissances contractantes s'engagent à introduire dans leurs règlements militaires les modifications devenues indispensables par suite de leur adhésion à la convention. Elles en ordonneront l'explication aux troupes de terre et de mer en temps de paix et la mise à l'ordre du jour en temps de guerre. Les commandants en chef des armées ou des forces navales belligérentes veilleront à la stricte observation de la convention et régleront à cet effet, les détails d'exécution.</p>	<p>ART. 10. Les dispositions de la présente convention ne sont obligatoires que pour les Puissances contractantes, en cas de guerre entre deux ou plusieurs d'entre elles. Ces dispositions cesseront d'être obligatoires au moment où l'une des Puissances belligérentes ne serait pas signataire de la convention.</p>
<p>ART. 7. Les dispositions précédentes de la présente convention seront être portées par les commandants en chef des armées et des flottes belligérentes conformément aux principes généraux qui y sont énoncés.</p>	<p>ART. 31. Les détails d'exécution de la présente convention seront être portées par les commandants en chef des armées et des flottes belligérentes conformément aux principes généraux qui y sont énoncés.</p>	<p>ART. 24. Les dispositions de la présente convention ne sont obligatoires que pour les Puissances contractantes, en cas de guerre entre deux ou plusieurs d'entre elles. Ces dispositions cesseront d'être obligatoires au moment où l'une des Puissances belligérentes ne serait pas signataire de la convention.</p>
<p>ART. 32. L'emploi de la croix rouge sur fond blanc, admise comme emblème et signe distinctif du service sanitaire des armées de terre et de mer, constituera, soit en temps de guerre, un monopole réservé aux gouvernements signataires de la présente convention et aux sociétés civiles de secours aux blessés dont ils auront agréé officiellement le concours.</p>	<p>ART. 33. Chacun des Etats contractants complètera s'il y a lieu sa législation pénale pour qu'elle vise toutes les infractions possibles à la présente convention. Dans le délai de trois années à dater de ce jour, ces lois, anciennes ou nouvelles, devront être portées à la connaissance du conseil fédéral Suisse, qui les communiquera à toutes les Puissances contractantes. Les changements que l'une ou l'autre de ces Puissances fera subir ultérieurement à sa loi pénale seront aussi notifiés de la même manière à qui de droit.</p>	<p>ART. 25. Les commandants en chef des armées belligérentes auront à pourvoir aux détails d'exécution des articles précédents, ainsi qu'aux cas non prévus, d'après les instructions de leurs Gouvernements respectifs et conformément aux principes généraux énoncés.</p>
<p>ART. 26. Les Gouvernements signataires prendront les mesures nécessaires pour instruire leurs troupes et spécialement le personnel protégé des dispositions de la présente convention et pour les porter à la connaissance des populations.</p>	<p>De la répression des abus et des infractions.</p> <p>Les Gouvernements signataires, dont la législation ne serait pas des à présent suffisante, s'engagent à prendre ou à proposer à leurs législatures les mesures nécessaires pour empêcher en tout temps l'emploi, par des particuliers ou par des sociétés autres que celles y ayant droit en vertu de la présente convention, de l'emblème ou de la dénomination de Croix Rouge ou Croix de Genève, notamment dans un but commercial, par le moyen de marques de fabrique ou de commerce. L'interdiction de l'emploi de l'emblème ou de la dénomination dont il s'agit, produira son effet à partir de l'époque déterminée par chaque législation et au plus tard, cinq ans après la mise en vigueur de la présente convention. Dès cette mise en vigueur, il ne sera plus licite de prendre une marque de fabrique ou de commerce contraire à l'interdiction.</p>	<p>ART. 27. Les Gouvernements signataires s'engagent également à prendre ou à proposer à leurs législatures, en cas d'insuffisance de leurs lois pénales militaires, les mesures nécessaires pour réprimer, en temps de guerre, les actes individuels de pillage et de mauvais traitements envers des blessés et malades des armées, ainsi que pour punir, comme usurpation d'insignes militaires, l'usage abusif du drapeau et du brassard de la Croix Rouge par des particuliers ou des particuliers non protégés par la présente convention. Ils se communiqueront, par l'intermédiaire du conseil fédéral Suisse, les dispositions relatives à cette répression, au plus tard, dans les cinq ans de la ratification de la présente convention.</p>